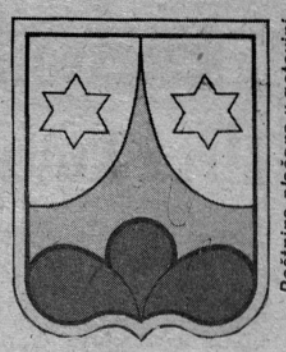

Savinjske

Glasiło socialistične zveze delovnega ljudstva občine Mozirje

NOVICE

REČICA OB SAVINJI

MOZIRJE

Leto XV
Številka 12
December 1984

LJUBNO

GORNJI GRAD

Poštna plačana v gotovini

Razvojna usmeritev do leta 2000

Obdobje, ki ga doživljamo in ki je pred nami, ne daje najbolj trdnih osnov za planiranje dolgoročnih ciljev, ker se pogoji gospodarjenja zelo spreminjajo. V takšnih razmerah je zelo težko predvideti, kako se bomo razvijali do leta 2000. Ne glede na navedene motilne in rizične dejavnike brez razvojnih usmeritev in ciljev ne gre, če hočemo doseči razvoj in boljšo projekcijo. To je še toliko bolj pomembno, ker morajo dolgoročni planski cilji vsebovati dolgoročni program gospodarske stabilizacije.

Prva razprava v osnutku smernic dolgoročnega razvoja občine Mozirje je pokazala, da so predlagane usmeritve pravilne. Prav tako predvidevamo nekoliko hitrejši razvoj v primerjavi z razvojem SR Slovenije. Razlogi so naslednji:

— Naše gospodarstvo je relativno malo zadolženo v tujini, kar bo ugodno delovalo na tekočo in razvojno reprodukcijo.

— Obstoječa struktura naše proizvodnje zahteva sorazmerno manjšo odvisnost od uvoza reprodukcijskega materiala.

— Materialni položaj naše proizvodne dejavnosti se je relativno hitreje izboljševal kot v republiki, kar pomeni da več namenimo za krepitev akumulativne in reproduktivne sposobnosti gospodarstva.

— Iz navedenih dejstev izhaja ugotovitev, da bomo imeli boljši start v razvoju tekoče in razširjene reprodukcije.

Osnovne vsebinske značilnosti razvojnih smernic so opredeljene z naslednjimi izhodišči:

— Izboljšati kadrovske strukture zaposlenih in učinkovitejšo izkoriščanje znanja v razvojno-raziskovalnem smislu ter opiranje na lastne sile.

— Hitrejši razvoj kvalitativnih dejavnikov gospodarjenja, kjer naj dobi posebno mesto usmerjenost v izvoz ter uresničevanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije nasploh.

— Hitrejši in enotnejši razvoj informacijskega sistema.

— Racionalna poraba prostora.

— Razvoj družbene nadgradnje, ki mora slediti gospodarski moči občine.

Na osnovi teh usmeritev predvidevamo, da bomo lahko:

— Družbeni proizvod realno povečali v povprečju 5% na leto.

— Delež investicij v OS (predvsem v opremo in tehnologijo) bo znašal 8—12% družbenega proizvoda na leto.

— Izvoz bomo povečevali tako, da bo znašal v letu 2000 35% družbenega proizvoda.

— Produktivno bomo zaposlovali delovno silo s povprečno letno stopnjo 1,5% ter tako preprečili večjo nezaposlenost.

Glavne razvojne značilnosti po posameznih področjih so naslednje:

— V agroživilstvu, ki je sestavni del primarnega sektorja, ostane današnja osnovna usmeritev nespremenjena, torej proizvodnja mleka. To pa narekuje učinkovite ukrepe za intenziviranje razpoložljivih

kmetijskih površin, kot so agromelioracije, komasacije itd. Večjo razvojno težo dajemo tudi dopolnilnim kmetijskim dejavnostim, kamor prištevamo: ovčerejo, konjerejo, kunčerejo, ribogojstvo, čebelarstvo, kmečki turizem. Prav tako predvidevamo tudi zametek živilsko-predelovalni industriji nekaterih kmetijskih pridelkov v specialni visokokvalitetni proizvod.

— V gozdarstvu, kot drugemu sestavnemu delu primarnega sektorja, bomo razvoj in napore usmerili predvsem v izgradnjo gozdnih komunikacij in v posodobitev tehnološke opreme za gozdarsko dejavnost.

— V sekundarnem sektorju, torej industrijskemu področju, postavljamo 2 prioriteta cilja in sicer:

— krepitev tehnološkega razvoja v visoko specializirano in finalizirano proizvodnjo,

— pospeševanje izvozne dejavnosti.

Ta cilja pa narekujeja in zahtevata naslednji razvoj:

— Kadri in lastno znanje morajo postati imperativ razvojnih ciljev.

— Racionalizacija vseh vrst energije.

— Združevanje dela in sredstev med OZD in tudi drobnim gospodarstvom zasebnega sektorja.

— Usmerjati naložbe v sredstva za doseg teh ciljev.

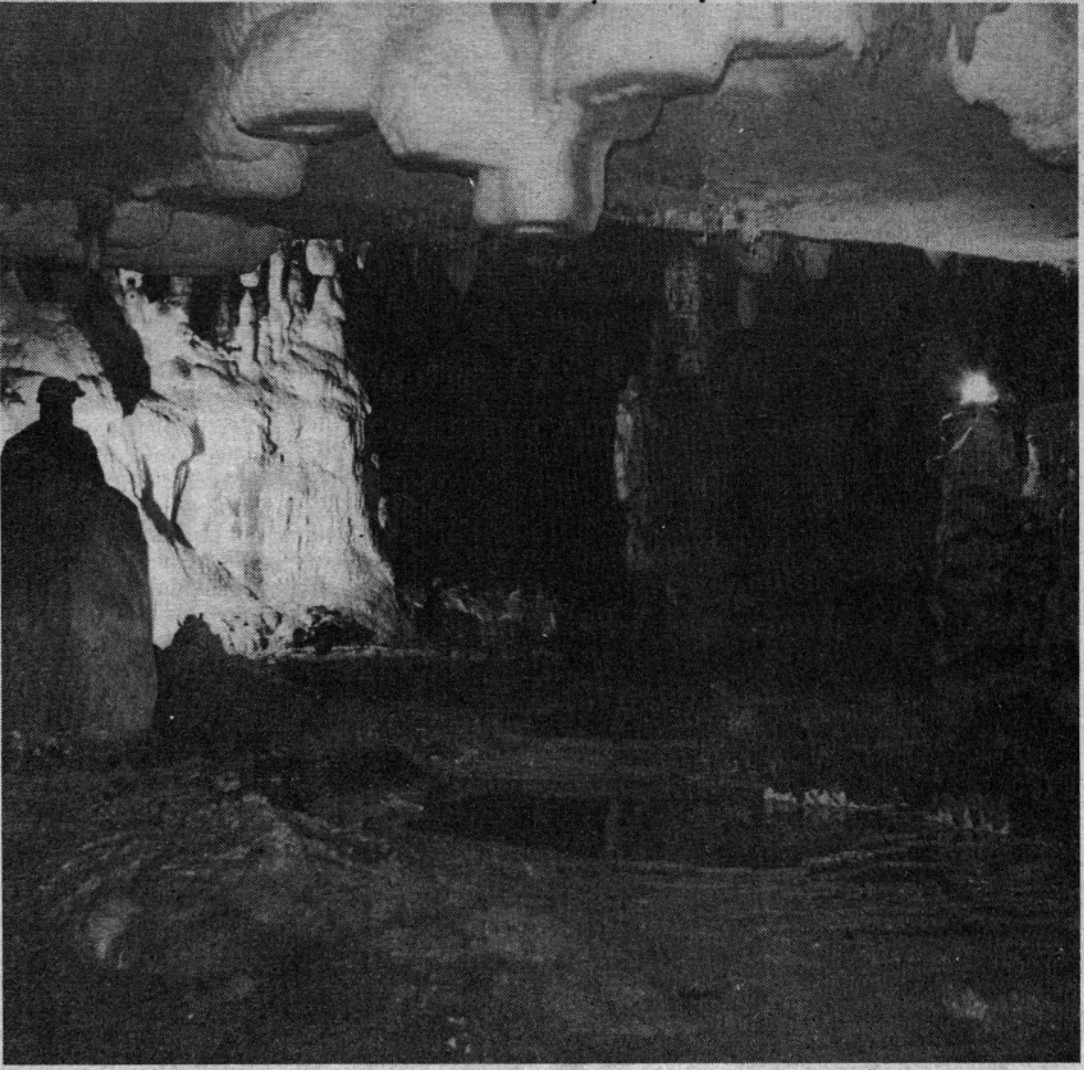
— V terciarnem sektorju kamor sodi trgovina, gostinstvo in turizem ter storitvena obrt, načrtujemo nekoliko hitrejši razvoj, saj ocenjujemo, da imamo v tem sektorju še precej neizkoriščenih možnosti. Trgovinsko dejavnost moramo razširiti ne samo na preskrbo občanov z osnovnimi živili in blagom široke potrošnje, ampak tudi oskrbovati kmetijstvo, industrijo in zasebni sektor po obeh smereh (input in output). V gostinstvu in turizmu moramo preiti od današnje enostavne gostinske ponudbe na kompleksnejšo turistično ponudbo in oblikovati celovito, raznoliko in dopolnjeno turistično ponudbo. Posebno mesto bo imel kmečki turizem in območje Logarske doline. V storitveni obrti moramo odpraviti kronični primanjkljaj nekaterih storitev za občane.

— V kvartalnem sektorju (področje družbenih dejavnosti) bistvenih sprememb ne predvidevamo, pač pa hitrejšo uveljavljanje vsebine svobodne menjave dela. Večjo vlogo in poudarek dajemo razvojno-raziskovalni dejavnosti in vključevanje le-te v OZD.

— V prostorskem načrtovanju predvidevamo še nadaljnji policentrični razvoj krajev in čuvanje kmetijskih zemljišč. Pri urbanističnih zasnovah bomo izkoriščali predvsem popolnitev obstoječih naselij.

— Z vidika regionalnega razvoja moramo razvojno uskladiti predvsem tiste dejavnosti, ki presegajo občinske meje (agroživilstvo, gozdarstvo, turistično gospodarstvo, družbene dejavnosti, vodno gospodarstvo, elektro gospodarstvo itd).

Franc Finkšt, dipl. ing.

Snežna jama na Raduhi. To čudovito jamo so šele pred nedavnim odkrili preboldski jamarji. Po ureditvi bo najbrž postala zelo zanimiva za turiste. Foto: S. Ramšak

Predsedstvo SZDL o krajevnih konferencah

Na zadnji seji so člani predsedstva OK SZDL Mozirje poslušali poročilo sekretarja Zdravka Novaka o pravkar minulih krajevnih konferencah SZDL.

V občini imamo 10 krajevnih konferenc SZDL, ki se med seboj zelo razlikujejo, tako po delu, kot po učinkovitosti. Seveda je v prvi vrsti marsikaj odvisno od samega vodstva KK SZDL, od medsebojne povezanosti vseh dejavnikov v kraju, pa tudi od pripravljenosti sodelovanja samih krajanov.

Konference so širše obravnavale razmere v posameznih krajih. To je seveda razumljivo, saj gre za frontno organizacijo, ki mora imeti korenine v vseh dogajanjih, tako političnih, društvenih in samoupravnih. Tako so marsikje temeljito prečesetali dogajanja in brez dlake na jeziku pokazali na slabosti.

Navedeni so bili nekateri izraziti primeri iz vsebine konferenc. V Mozirju so krajanje opozarjali na pomanjkanje parkirnih prostorov. Menili so, da se vprašanje avtobusne postaje predolgo zavlačuje, da je prava sramota razpadajoča zgradba nekdanje šole v Šmihelu, da je gostinska ponudba v kraju pod kritiko.

lotli so se prepočasne stanovanjske gradnje, prav posebno pa so opozarjali na nujnost dozidave prostorov v moziški šoli. V Nazarjah so ugotovili, da vaški odbor v Kolarjah še ni zaživel, premalo je povezanosti med nekaterimi društvi, slaba je tudi preskrba v kraju, saj sedanji prostori trgovine že zdaleč ne zadoščajo več stalnemu naraščanju prebivalstva, vprašanje šolanja otrok je povezano z odločitvami, ki se pa preveč vlečejo, novi stanovalci se le počasi vključujejo v krajevno življenje. V Šmartnem ob Dreti so negodovali zaradi neurejenosti možnosti parkiranja, opozorili so na nepravilnosti ob dodeljevanju telefonskih števil, ostro so kritizirali urbanistične težave in v zvezi z njimi celjski Razvojni center in občinsko zemljiško skupnost, delegati pa so opozorili na pomanjkljivosti v gradivih za razne seje. V Bočni so izrazili nezadovoljstvo nad zavlačevanjem dodelitve zemljišča za športno igrišče, pomanjkljivo povezovanje društev glede uporabe dvorane, nakazali so potrebo po večjem povezovanju SZDL z mladino, menili so, da so v delegatskem sistemu še velike pomanjkljivosti in podčrtali potrebo po poglob-

ljenem delovanju socialnih služb. V Novi Štifti so tarnali nad slabim gmotnim stanjem v društvih, nakazali so potrebo po večjem prizadevanju za družabno življenje v kraju, opozorili so na vse večje onesnaževanje okolja in na težave v delegatskem delovanju. V Lučah so najprej poudarili slabo zavest delegatov, saj so delegacije le slabo obiskane, težave se pojavljajo v društvenih dejavnostih, v zvezi s tem so poudarili nepripravljenost ljudi za prevzemanje raznih funkcij, breme vsega dela leži le na peščici ljudi, pohvalili pa so izvajanje načrtov v krajevni samoupravi. V Gornjem gradu so najprej nakazali potrebo po asfaltiranju ceste čez Hom, veliko pripomb je letelo na slabo gmotno stanje v društvih in slabo povezanost z občinskimi zvezami, opozarjali so na pomanjkljivosti v delegatskem življenju in delu. Še sedaj ni urejena spominska soba v Šteklju, prizadevanje je treba pristopiti k izgradnji mrliške vežice. Na Rečici bi kazalo resneje pospeševati gostinsko in turistično ponudbo in dejavnost, več mladih bi moralo sodelovati v društvih, posodobiti bi morali cesto v Poljane, treba bi stopiti na prste onesnaževalcem okolja in proučiti odlok o odvozu smeti. Tudi glede šole so bili zelo kritični, vprašanje zasebne gradnje so podčrtali kot zelo pomembno, prenova kulturnega doma je že zelo potrebna. Seje delegacij pa so le slabo obiskane, pa tudi slaba je udeležba na sejah skupščin SIS. Na Ljubnem ob Savinji so ponovno opozorili na potrebo po TV pretvorniku, tudi v društvih imajo težave s kadri, posebno pri upokojencih.

Srečno novo leto 1985

želijo Družbenopolitične in delovne organizacije, skupščina občine Mozirje in njen izvršni svet, samoupravne interesne skupnosti in uredniški odbor Savinjskih novic

Oborožene sile slavijo

Po hitrem razpadu stare jugoslovanske armade v aprilu 1941 je ljudstvo bilo brez vsake zaščite na milost in nemilost prepuščeno okupatorjevemu nasilju.

Čeprav so bili že kar prvi ukrepi zasedbenih sil zastarašujoči, so se kaj kmalu pojavile po mestih in krajih prve oborožene skupine borcev za svobodo. Te skupine so vodili vojni komiteji znotraj KP. Enotna organizacijska oblika enot odpora je bila dogovorjena na posvetu 26. septembra 1941 v Stolicah. Sklenili so ustanavljati čete, bataljone, odre. Že 21. decembra 1941 je bila ustanovljena Prva proletarska brigada, takoj zatem pa je bil izdela Statut narodnoosvobodilnih proletarskih in udarnih brigad, ki je do podrobnosti orisal organizacijo oboroženih enot v osvobodilnem boju Jugoslavije. To so bili začetki poenotenja osvobodilne armade na območju celotne Jugoslavije.

Zato praznujejo naše oborožene sile 22. decembra vsako leto svoj praznik.

Armada se je v času po vojni prilagajala potrebam sodobnih oboroženih sil in sledila tehnološkemu in organizacijskemu koraku v svetu. Seveda pa so naše izkušnje iz osvobodilne boja pustile v vsebini vzgoje naših vojakov globoke sledove. Tako je vse bolj postajala armada sestavni del našega družbenega življenja in razvoja. Da je ljudska, je lahko ugotoviti na vseh ravneh. Saj skoraj ni večjih nalog, kjer se ne bi vključevali tudi vojniki raznih rodov. Tudi sicer so danes vojniki tesno povezani z življenjem v kraju, kjer opravljajo svoje naloge. Prav ta povezava z ljudstvom, tudi takrat, ko je to v težavah, je stakla čvrsto medsebojno navezanost.

Našim prilikam je svojstvena tudi vsesplošna vključitev prebivalstva v odpor proti vsakomur, ki bi ogrozil našo neodvisnost.

Zamisel splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite je dobila vso potrditev v dejanjih. Tako zastavljena obramba domovine zagotavlja svobodo, saj je dejansko vsakdo v tej deželi branilec svojega.

Vihravo je sedanje obdobje. Povsod po svetu vlada nemir, ponekod pa tudi nasilje močnejšega. V takih časih je seveda potrebno še bolj odločno vztrajati na delu in prizadevanjih za obrambno sposobnost. Ne kaže vznemirjati ljudi, vendar pa je na dlani potreba biti pripravljen za vsak primer. Vsako oklevanje bi pomenilo lahkomišelnost omalovaževanje svobode. Predvsem mladi se morajo zavedati življenjskega pomena obrambne sposobnosti, pri tem naj se poglabljajo v krutost polpretekle zgodovine, ko je naš človek bil preganjan na lastni zemlji, ko je vstal, da bi obranil svoj dom, svoj jezik, svojo kulturo in svoj obstoj. Ni časa za razna pripovedovanja, barantanja s preteklostjo, je pa čas, da strnemo svoje vrste v odločnosti ohraniti bodočim rodovom pridobitve preteklih!

OK Zveze rezervnih vojaških starešin občine Mozirje

Brez kulture ne bo šlo

Znano je, da so sredstva za potrebe kulture spričo drugih potreb vedno na udaru. Posledice so jasne, manj je kulturnega delovanja, manj je volje do dela v prosvetnih društvih.

O teh vprašanih smo se pogovarjali s predsednikom izvršnega sveta SO Mozirje Francem Miklavcem.

Novice: Tovariš predsednik, doslej smo bili vajeni razgovorov o gospodarstvu, kadar smo potrkali na vaša vrata. Tokrat bi želeli spregovoriti o kulturi, ki je gmotno zelo prizadeta. Kako menite glede tega vi kot predsednik izvršnega organa naše občine?

Miklavc: Za malo slabši odnos do kulturne dejavnosti v občini sta v glavnem dva osnovna vzroka. Eden je v stalnem padanju življenjske ravni, drugi pa v nenehnem zniževanju sredstev za te dejavnosti naše občine. Brez sredstev pa se seveda tudi kulturna dejavnost ne more razvijati. Res je, da smo v občini uvrstili nekatere dejavnosti med prednostne, tja pa kultura ne spada. Tako je bila

Franc Miklavc, predsednik IS SO Mozirje

seveda ta dejavnost prikrajšana. Mislim, da tako ni prav, saj se moramo zavedati, da je treba negovati omiko, ki je potrebna na vseh ravneh, tudi pri uresničevanju naših stabilizacijskih načrtov. Z omikanim človekom bomo uspeli samoupravno prakso uresničevati.

Novice: Kako bo v bodoče s kulturnim dinarjenem?

Miklavc: Glede na trenutne omejitve, ki marsikaj onemogočajo, bo najbrž težko doseči vidnejša povečanja sredstev po SIS za kulturo. So pa seveda še možnosti neposredne svobodne menjave z delovnimi organizacijami, pa tudi v krajevnih skupnostih. Tudi na ravni republike je čuti voljo, da se glede kulture nekaj spremeni. Sedaj je dejansko nevarnost, da zabredemo v kulturno zatišje, tega pa ne smemo dovoliti. V občini imamo mnoge dejavnike, ki bi z malo sredstvi bili pripravljeni marsikaj storiti, zato jim je treba dati možnosti.

Novice: Smo obmejno območje, ki je poleg tega še oddaljeno od raznih kulturnih središč.

Miklavc: Takle prepad med centri in podeželjem je bil prisoten že vseskozi. Žal pa se prepad poglablja, poleg tega pa je treba priznati vse večjo potrebo ljudi po kulturnih dobrinah. Mi nimamo ustreznih profesionalnih ustanov v te svrhe, pa še to, ki jo imamo le stežka vzdržujemo. Vse drugače je to v večjih središčih! Tam si lahko takšne ustanove pridobijo sredstva, ali vsaj del sredstev z lastno dejavnostjo, drugo pa gre v breme kulturne skupnosti. Pri nas razpolaga kultura le s sredstvi v višini, ki ne zagotavljajo razvoja, ampak slabšanje položaja. Rešitve v tem vidim v povečanju sredstev kulturni skupnosti, o tem smo tudi že razpravljali na izvršnem svetu. Tako bi bilo več denarja za osnovno dejavnost in za društva, ki seveda sredstva zelo

potrebujejo. Mislim, da bo treba na ravni republike skupnosti najti več razumevanja za podeželje.

Novice: Torej je v okviru republike porazdelitev sredstev za kulturo neustrezna. Verjetno ste tudi vi mnenja, da bi morali enakomerneje porazdeliti razpoložljiv denar.

Miklavc: O tem smo že govorili in na to opozarjali. Treba pa je vedeti, da so se glede ljubiteljske dejavnosti na sploh časi zelo spremenili. Po vojni smo hoteli industrializirati našo državo, ob tem smo zaposlovali tudi delovno silo z dežele. Tako so nastale na vasi druge potrebe, denimo po urejeni infrastrukturi. Ljudje pa smo se bolj pehali za gmotnimi, kot za duhovnimi dobrinami. Vse se je bistveno spremenilo. Dejansko je nastalo materialno tekmovanje. Mislim, da je sedaj v krajevnih skupnostih le malo izredno perečih komunalnih brig, zato je čas, da poskrbimo tudi za duhovni razvoj našega človeka. Vse bolj potrebujemo široko razgledanega človeka, samoupravljalca, zato moramo za razgledanost naših ljudi tudi poskrbeti! Torej potrebujemo tudi kulturo! Je pač vse med seboj povezano, preteklost, dediščina, ohranjanje okolja in krajine in še marsikaj!

Novice: Razširitev obzorja v kulturnem pogledu pomeni tudi večjo srčno kulturo, s tem pa boljše medčloveške odnose.

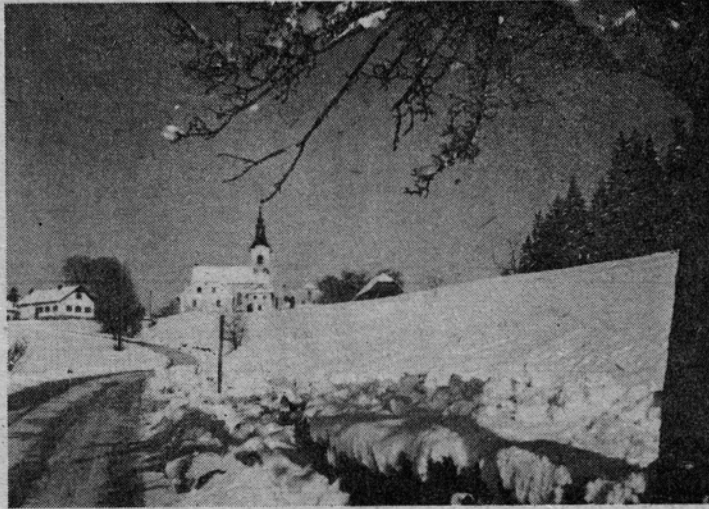
Miklavc: To je popolnoma točno. Spominjam se časov, ko v naši vasi, Bočni, kjer živim, ni bilo zaklenjenih vežnih, pa tudi ne dvoriščnih vrat. Nihče ni pomislil na možnost kraje. Vsi smo se med seboj poznali. Čas je prinesel svoje, mnogokaj se je glede tega spremenilo v miselnosti ljudi. Seveda tako pa tudi medsebojni odnosi.

Novice: Lahko torej trdimo, da izvršni svet občine podpira razvoj kulturnih dejavnosti v dolini?

Miklavc: Res smo doslej kar najlažje črtali sredstva tistim dejavnostim, ki pač niso prednostne. To pomeni z drugimi besedami manj knjižničarstva, manj čuvanja kulturnih spomenikov, manj ohranjanja društev in manj kulturnih dobrin. To seveda na dolgi rok ne more biti. Tudi na republiški ravni smo se že o tem pogovarjali. Naše gospodarstvo je vendarle tako bogato, da zmora kaj več sredstev tudi za kulturo. Nemogoče je danes zahtevati, da bo nekaj ljudi delalo iz zanesenosti, drugi pa bodo za vsak korak plačani. Že dovolj je, da so ljudje, ki so voljni žrtvovati svoj prosti čas za vaje, nastope in delo v društvih, tem je treba dati gmotne pogoje, čeprav morda skromne. Ti odnosi se morajo urediti v korist kulturne skupnosti.

Novice: Dejali ste, da vse ne moremo več graditi na čistem ljubiteljstvu, torej moramo najti izhod v stalnem povezovanju kulturnih dejavnikov v občini.

Miklavc: Ja, to se že opaža, da slabši časi združujejo ljudi, ki se morajo drug drugemu bolj odpirati. To seveda zahteva manj potrošniškega mišljenja. Morali bi v vseh sredinah imeti razgledane ljudi, ki bi bili vodilna sila. Ljudje bodo vse bolj pripravljeni sodelovati. Delo v društvih pa je treba povezati v občinskem merilu. To bi lahko opravila zveza kulturnih društev, ki naj bi osebno povezala ljudi na vodilnih nalogah v društvih. To bi pomenilo izhod iz sedanjega stanja. Zahteva pa tudi organizacijsko obliko, ki bi bila našim razmeram ustrežna. Sem za to, da se o tem temeljito pogovorimo.

Ne želimo strašiti — le opozoriti, da bo kmalu Šmihel spet tak, kot ga je ujela kamera Cirila Sema

Sindikati o referendumu v Glinu

Na zadnji seji predsedstva Občinskega sindikalnega sveta Mozirje so obširno obravnavali potek in zaključek referenduma okoli samoupravnih aktov v delovni organizaciji in znotraj TOZD.

Ker referendum zaradi neuspeha v TOZD Žagarstvo ni odločil v korist predlaganih samoupravnih aktov, ki v bistvu predstavljajo spremembe in usklajevanje z novimi predpisi, družbenimi dogovori in usmeritvami, pomeni takšno zavlačevanje notranjih kakovostnih sprememb, le coklo razvoja. Predlagane spremembe so predstavljale vzvod za hitrejši razvoj celotne delovne organizacije, torej je šlo za pomemben trenutek odločanja.

Na zborih delavcev in na delavskem svetu ni bila prisotna razprava, ki bi nakazovala, da delavci niso zadovoljni z rezultati poslovanja ali s predlaganim načinom delitve čistega dohod-

ka. V razpravah o osnutkih samoupravnih aktov je bilo dano nekaj pripomb, ki so se nanašale na zahtevano izobrazbo, spremembo naziva vodje proizvodnje v tehničnega vodjo ter pripomba, ki se nanaša na kolektivni poslovodni organ oziroma mnenje, da se s tem ne bi povečala režija na nivoju DO.

Omenjene ugotovitve nakazujejo potrebo po poglobljeni analizi vzrokov znotraj TOZD, predvsem na področju samoupravnega delovanja informiranosti kadrov in aktivnosti DPO.

Sindikati podpirajo kadrovske zamenjave tam, kjer kaže analiza in ocena, da ni sposobnosti in pripravljenosti za odpravljanje motenj v samoupravnih odnosih. Sploh so bili mnenja, da kaže temeljito proučiti nakopičena vprašanja v strokovnem, organizacijskem, informacijskem, samoupravnem in kadrovskem pogledu.

Aktivnosti v Glinu

Sklepi delavskega sveta DO GLINU Nazarje, sprejeti na seji v mesecu maju in ki se nanašajo predvsem na področje nagrajevanja in organiziranosti TOZD in DSSS, cilji, ki izhajajo iz analize o stanju na kadrovskem področju, kakor tudi sprejete spremembe in dopolnitve temeljnih samoupravnih splošnih aktov v TOZD in DSSS, razen v TOZD Žagarstvo, terjajo, da se v DO organizirajo in izpeljejo nekatere aktivnosti, ki pomenijo realizacijo oz. uresničitev postavljenih ciljev in nalog. Pri tem je dan poudarek predvsem na nalogah, ki jih je potrebno izvršiti še v letošnjem letu in v prvem tromesečju leta 1985. Le te so takšnega pomena, da imajo neposreden vpliv na celotno uspešnost dela DO v letu 1985.

Prva naloga je gotovo sanacija razmer v TOZD Žagarstvo, ki temelji na sprejeti analizi in ukrepih delavskega sveta tega TOZD, in ki se nanaša predvsem na ureditev kadrovskih razmer v TOZD, ter vsebinski krepitvi dela samou-

pravnih organov in DPO, kakor tudi realizaciji vseh nalog, ki izhajajo iz področja informiranja delavcev. S temi aktivnostmi v TOZD Žagarstvo sovpada tudi naloga, da se v tej delovni sredini programirajo in izvedejo vse potrebne aktivnosti za ponovitev glasovanja o temeljnih aktih TOZD in DO na referendumu.

Naslednje naloge izhajajo iz področja nagrajevanja, organizacije in kadrovanja. Pripravi je potrebno vse izvedbene akte s področja nagrajevanja (temeljni akti s tega področja so že sprejeti) in jih predložiti v sprejem delavcem v TOZD in DSSS, dokončati se morajo aktivnosti na področju organiziranosti, ki naj konkretno verifikacijo dobijo na delavskih svetih in končno je potrebno zagotoviti tudi kadrovske pogoje, da bodo dosežene naloge v proizvodnji v letu 1985, da bo lahko zaživela nova organiziranost in, da bodo uresničeni vsi cilji na tem področju, ki izhajajo iz sprejete analize.

Mercator — KIT

Z referendumom se je velika večina kmetov in delavcev Mercatorja in KIT-a izrekla za združitev v novi SOZD. Zaradi pomanjkljivih priprav referendum ni uspel v Ljubljanskih mlekarah in na Gorenjskem. Vse kaže, da gre dejansko za organizacijsko slabost, zato bo glasovanje v teh sredinah ponovljeno. Tako je zaživela največja SOZD agroživilstva v Sloveniji. Zajema pa območja Dolenjske, Notranjske, Ljubljane in naše doline.

V naši dolini je glasovalo

77% upravičencev za združitev. Pri kmetih-zadružnikih je od 1034 vpisanih 824 glasovalcev, od teh pa je »za« glasovalo 758 (73%). Delavci pa so glasovali 93% za združitev, udeležencev pa je bilo od 279 upravičenih 269.

Treba je poudariti, da je nova oblika povezovanja v agroživilstvu uspela in da bo delo nemoteno teklo, ne glede na izid glasovanja v tistih dveh sredinah, kjer niso bili zadovoljni rezultati.

Predsednik o skupščinskem delu

Alojza Plaznika, predsednika skupščine občine smo prosili za razgovor o delu zborov naše občinske skupščine v preteklem letu.

Novice: Tovariš predsednik, leto se bliža koncu in tako je že običajno, da ocenjujemo razne dogodke v preteklem letu. Kakšne so značilnosti skupščinskega dela?

Plaznik: Predsedstvo je želelo manj sej, pa te bolj bogate. Radi bi imeli programe čim bolj oplemenitene z idejami in pripombami delegatov. Ta želja žal ni bila uresničena. V enem delu naših želja smo sicer uspeli, dve seji sta bili manj kot lani, v drugem delu, kjer smo želeli več neposrednega sodelovanja delegatov, pa nismo zadovoljni. Kljub prizadevanju je ostalo brez pobud in delegatskih pripomb. Tako je ostal dejanski program dela zborov takšen kot ga je predlagalo predsedstvo, skupaj z izvršnim svetom in družbenopolitičnimi organizacijami, kar pa seveda ne pomeni, da bi ne mogel biti boljši!

Novice: Je torej premalo zavzetosti med delegati?

Plaznik: Zanimivo je, da očitajo premalo zanimive seje, določene pa ne povedo, kako pa bi bilo lahko bolje. Gre torej za posplošne kritike, ki pa same po sebi ne pomenijo izboljšanja stanja in delovanja v skupščini. Delegati bi lahko torej imeli vpliv na vsebino in potek sej, če bi se v to dejavno vključili.

Novice: Na kaj se nanašajo pripombe?

Plaznik: Te so zlasti prišle do izraza na konferencah SZDL in v Glinu. Največkrat je v ospredju dnevni red. Razumljivo je, da zaradi pristojnosti skupščine obravnavamo vse zadeve, ker sem sodijo. Tako so včasih nekatere tudi bolj formalne. Tako so večkrat delegati milo rečeno poslušalci, zato pravijo, da so večkrat le glasovalni stroj. Seveda takšno gledanje zavira delegatsko vneto in slabi udeležbo na sejah. Žal pa moram takoj povedati, da v neme za odločanje ni, tudi takrat, ko je treba odločiti med več različicami, ki so nakazane v gradivu. To pa je dokaz za slabo delo delegacij, oziroma delegatov v sami skupščini. Vsi predpisi morajo skozi dvofazni postopek, tako je dana možnost tehničnih pripomb in predlogov. Izredno redke so pripombe v prvi fazi, vse prihajajo do izraza šele na sami skupščini, ko se predlog obravnava in sprejema. To seveda onemogoča plodno delo skupščine. Potem je seveda govor o tem, da so pripombe delegatov premalo upoštevane, včasih pa so te še izrazito lokalistično obarvane.

Novice: Torej se premalo delegatsko obnašamo?

Plaznik: Žal je tako! Često se delegacije sploh ne sestajajo in tako izostane bistveni del delegatskega odločanja. Dogaja se, da takšne delegacije potem nimajo prisotnega člana na sami skupščini. Izgovor, da nekdo ni mogel priti, je največkrat le izgovor, saj je v delegaciji več delegatov, tako da lahko izbirajo, seveda, če se sestanejo. Tako je povprečna sklepčnost na sejah skupščine 71%, kar je seveda slabo, še slabše pa je v interesnih skupnostih, kjer je udeležba na skupščinah na meji sklepčnosti. Pa se prav tu odloča o zadevah, ki se tičejo vsakogar izmed občanov in poleg tega gre za pomembna sredstva. Včasih se kakšen delegat skriva za krinko delegacije, ko trdi, da mu slednja ni dala pooblastila za

odločanje o neki zadevi. To je torej le izgovor, saj je bilo v vsakem primeru dovolj časa za odločanje. Je pa tudi res, da se delegacije premalo povezujejo z drugimi dejavniki v kraju. Tudi to dejstvo onemogoča smotno delegatsko delovanje in usklajevanje. Lahko bi rekli, da preveč pozabljamo, da smo na eni strani samoupravljalci, na drugi strani pa krajani in potrošniki.

Novice: Kako potem uveljaviti delegatski sistem?

Plaznik: Če nekoga posebno žuli, potem so v navadi razne intervencije, ali celo delegacije, ki želijo mimo sistema izsiliti določeno odločitev. Takšne bližnjice niso niti pravilne, niti dopustne. Tako se seveda delegatski način odločanja ne uveljavlja! To je praksa preteklosti, ki jo moramo prenehati, sicer bo delegatski sistem še vedno v senci. Naloga so torej jasne, tudi način je razumljiv, vendar pa nekateri še vedno mislijo, da lahko mimo vsega družbeno uveljavljenega dosežejo svoje cilje. Še vedno mislijo, da lahko posamezniki na občini odločajo po svoje. Pa še nekaj je! Včasih ni jasne ločnice med pristojnostjo SIS in občinske skupščine. Tako se iščejo poti naokoli, seveda se potem zadeve časovno odmikajo, ko gre za rešitve.

Novice: Kje se delegati bolj zavzemajo, v delovnih organizacijah ali v krajevnih skupnostih?

Plaznik: Če bi govoril o tem, kje je večja pobuda, potem bi moral poudariti, da je ta izrazitejša v zboru krajevnih skupnosti. Da ni tako v zboru združenega dela, je lahko usodno, ko gre za dejavno sodoblikovanje gospodarjenja v občini. Dogaja se, da ob obravnavi o stanju v gospodarstvu delegacije delovnih organizacij kar molčijo. To je zaskrbljujoče, saj smo v času, ko bi morali z združenimi močmi iskati in najti poti iz zagat.

Novice: Kako je s krajevno samoupravo?

Plaznik: V zadnjem času se ta krepi. Pa tudi skupščine KS se vse bolj uveljavljajo. Opaziti je tudi večje zanimanje za zbere občanov. Seveda je v teh sredinah pretežno najti zanimanje za krajevne potrebe, pretežno komunalne. Za te potrebe uspejo združevati množice krajanov. Žal pa se premalo zavzemajo za razvoj duhovnega bogatstva občanov. Mislim, da je odločilnega pomena v vsakem kraju tudi kulturna dejavnost, saj tudi samoupravljanje zahteva visoko stopnjo kulture, da ne govorim o človečnosti in sožitju. Torej, menim, da bi morali v teh sredinah storiti več za razvoj kulturnih dejavnosti vseh vrst, za življenje in delo prosvetnih društev. Tudi kulturni spomeniki so skrb krajanov in ne le občine, oziroma ustreznih zavodov.

Novice: Ob koncu bi verjetno želeli še sporočiti občanom.

Plaznik: Morali bi se množično zavedati bogastva samoupravnega odločanja in ga vzeti za svojega. To tudi takrat, ko ne gre vse po željah. Če bo tako, nas ne bo upravljala država, verjetno je to naša skupna želja. Ob spremljajočih težavah našega časa naj ne zapade nihče v malodušje. Tudi kritizirano ne rešuje stvari, le zavzeto sodelovanje vsakogar bo pripomoglo k napredku in bogatstvu družbenega sožitja. Želim dobrih medsebojnih odnosov, osebne sreče in delovnih uspehov!

Turistične težave v Mozirju

Na zadnji seji upravnega odbora Turističnega društva Mozirje so razpravljali o težkem položaju turistične dejavnosti v kraju, ki je nekoč slovel kot zanimivo turistično območje. Res je, da zadnji dve leti ni bilo čutiti dela domačega turističnega društva, to pa je seveda lahko usodno za razvoj te pomembne gospodarske veje. Sedaj ima društvo vrsto nalog, pa malo denarja. Ko so tako premišljevali kaj bi pokrenili, so se odločili za tesnejšo povezavo z domačimi delovnimi organizacijami, saj končno turizem ni le stvar ožjega kroga navdušencev, je skrb širše javnosti.

Na seji so ponovno sprožili vprašanje plakatiranja v Mozirju. Na vsakem drevesu najdemo razna obvestila, ki se potem znajdejo na lepem na tleh in onesnažujejo okolje. Seveda pa takšen videz kraja ni vabljiv za tujce, ki bi zaradi lepega okolja morda prišli v naš kraj. Obnovili bodo obstoječe klopi ob sprehajalnih poteh. Pa tudi nekaj novih nameravajo postaviti, tja do Delejevega jezua. Posebna skupina iz vrst upravnega odbora naj bi pregledala počitniške hišice pri Kopelcah in odločila o tem ali se naj ponudijo delovnim organizacijam, ali pa naj se odstranijo. Sedanje stanje je namreč precej neurejeno. Dela na osrednjem kanalu so prizadela tudi nasade in nekdanje sejmišče. Treba je ugotoviti

nastalo škodo in zahtevati od izvajalca, da okolje povrne v prejšnje stanje. Kmečka hiša v gaju mora biti redno oskrbovana, zato se je zadržala Milena Skornšek, članica upravnega odbora TD Mozirje. Ko so razpravljali o mlinu in kmečki hiši so menili, da je treba poskrbeti za možnosti ogleda teh dveh narodopisnih zanimivosti. Seveda bo treba najti možnost zavarovanja pred krajami in poškodovanjem, vendar pa bi se to dalo urediti z ustreznim ograjo. Sadovnjak, ki ga je uredilo domače društvo, se bo predal za učne namene osnovni šoli. Na seji so menili, da je povezanost društva s krajevno skupnostjo zelo pomanjkljiva, da pa je treba skupnih naporov pri urejanju kraja in okolice. Zaskrbljujoče je, da se prav nihče ne zanima za čistočo, denimo na trgu, kjer se zadržuje zaradi gostega avto-busnega prometa veliko ljudi. Pa tudi marsikaj drugega bi kazalo s skupnimi močmi urediti! Prav tako bi morali tesneje sodelovati domači turistični delavci z odborom za urejanje Savinjskega gaja. Tu se prav tako naloge prepletajo.

Nov upravni odbor si prizadeva stvari premakniti z mrtve točke. Seveda večina nalog, ki jih prevzema, še zdaleč niso zgolj stvar turističnih delavcev, so skrb širšega kroga krajevnih dejavnikov.

Sprejeli so tudi okvirni načrt dela za leto 1985.

Urejen turistični kraj

Sklenjeno je 16. tekmovanje slovenskih turističnih krajev za naslov najbolj urejenega kraja. Komisija za varstvo okolja pri Turistični zvezi Slovenije je opravila to veliko delo. Tu ne gre zgolj za ocenjevanje krajev, gre predvsem za ugotovljene pomanjkljivosti, na katere se ob takih prilikah opozarja. V prvi vrsti so se lotili straniščne kulture, ki je največkrat pod udarom kritike, je pa seveda za tujski promet izrednega pomena. Dalje so pri nas že kar v navadi polomljeni prometni znaki. Kako se naj tujec vozi po deželi, ki nima zadovoljive označbe krajev, cest in smeri? Tudi razni plotovi so komisiji delali velike pregelavice pri ocenjevanju. Največkrat so nepotrebni, če pa že so, potem so kaj klavrna slika malomarnosti! Med pohvalnimi ugotovitvami so na prvem mestu lepo urejeni vrtovi, cvetje ob in na hišah, varovanje naravnih in kulturnih spomenikov, lepo urejena pokopališča, lesena informativna obvestila, ki so omenjena tudi v naši dolini, dokaj dobro urejen odvoz smeti, posebno pa izstopajo v gostinstvu hoteli visokih kategorij in zasebniki. To je le nekaj ugotovitev v merilu Slovenije.

Med stacioniranimi turističnimi kraji najdemo na konici lestvice tudi Luče, pred njimi pa Radence, Titovo-Velenje in Novo Gorico. Kaj je ocenjevalna komisija zapisala za Luče (navajamo besedilo iz okrožnice Turistične zveze Slovenije): »Urejenost lučkih stanovanjskih hiš je še zmeraj lahko zgled vsem ostalim krajem. Nekaj cvetja pa bi se lahko z balkonov, oken in vrtov, preselilo k spomeniku NOB. Ko smo obiskali Luče, so pravkar obzidavali škarpo pred cerkvijo in župniščem, sledov Lučkega dne pa že ni bilo nikjer več videti, razen lične lesene utice.

Elkrojev obrat v Lučah

V mesecu maju 1985 načrtujemo otvoritev novega obrata v Lučah — v prenovljeni osnovni šoli v Strugah.

V tem obratu bo zaposlenih približno 100 delavk oz. delavcev. Tukaj bodo delale delavke, ki se sedaj vozijo iz Luč in okolice na delo v Nazarje.

v kateri so na prireditvi »domovalci« gozdarji. Nesrečno izbran dan, ali neusklajenost gostincev — komisija si je lahko ogledala le gostilno Kmet, saj je bilo vse drugo zaradi dopusta, ali ob torkih zaprto.

Med vrsto izletniških in tranzitnih krajev najdemo uvrščeno na 5. mestu Mozirje. Takole so napisali člani komisije svoje mnenje. »Obilje rož na stanovanjskih in javnih zgradbah je značilno za Savinjsko dolino in tudi Mozirje ni izjema. Savinjski gaj je seveda samo še dodatek k ocvetčenosti in urejenosti nasadov. V tej pisani barvni zavesti se markacije E6 kar izgubijo, treba jih bo pač obnoviti in namestiti nove puščice. Škoda, da kopalnišče na Savinji zapuščeno razpada in se zato ne more vključiti med rekreacijske možnosti Mozirja. Avtobusna postaja pri hotelu Turist binujno potrebovala prometno oznako in seveda nadstrešek, prehodi za pešce pa nekaj sveže bele barve.

O Gornjem gradu meni komisija: »Prijazna, čista kraj na robu Savinjske doline, s cveticami na vsakem oknu in balkonu. Videli smo jih tudi pri industrijskem obratu Smreka, ki je nasploh vzorno urejen. Dober vtis nekoliko pokvarijo sami delavci, saj jim je odveč parkirati niže spodaj pri cerkvi in se zapeljejo prav do Smreke, avtomobile pa pustijo križem kražem po občestju.

Cerkev od daleč lepa in impozantna, pokaže od blizu tudi kašno golo rebro, ki bi ga bilo treba prekriti z novo plastjo ometa. Je pa prav okoli tega kulturnozgodovinskega kompleksa tako vabljivo, da bi človek kar legel vanj. Popraviti bo treba še most in Gornji grad bo zasijal v vsej svoji ljubkosti.

Glede na to bomo zaposlovali nove delavce in jih priučili za delo v konfekcijski proizvodnji. Zato vse delavke in delavce iz KS Luče in njene okolice, ki imajo veselje do šivanja, vabimo, da se čim prej zglasijo v splošnem sektorju naše DO, kjer bodo o vsem, kar jih zanima v zvezi z delom v tem obratu, podrobno izvedeli.

V Gornjem gradu so se na pobudo Franca Tiriška, ki je navzoče tudi pozdravil, zbrali krajani stari 60 let. V prijetnem vzdušju so obudili mladostne spomine v lepo okrašeni sobi zadržnega gostišča.

Gasilci pripravljani

Štab operative je sprejel sklep, da se v oktobru 1984 — mesecu požarne varnosti organizira po gasilskih društvih OCENJEVANJE na temo: »Ocena požarne ogroženosti — pomemben element naše varnosti«. Ocenjevanje so opravile posebne komisije iz štaba operative po sektorjih in je bilo zelo uspešno. Zbrani podatki bodo koristni tudi v bodoče, zlasti pri izdelavi ocene požarne ogroženosti in izdelavi načrta požarne varnosti občine Mozirje.

Komisije so potrdile pravilnost temeljitega pregleda celotne gasilske opreme in orodja, s katerim društva razpolagajo. Ugotovilo se je, da je orodje in oprema dobro vzdrževano in se pravilno hrani tako, da je v danem primeru pripravljeno za uporabo. Tudi zaloga rezervnega goriva se hrani po predpisih in v zadostnih količinah. Stanje gasilskih domov je v redu in lepo vzdrževano, kakor tudi okolica.

Stanje gasilskih avtomobilov je zadovoljivo, saj jih gasilci dobro vzdržujejo in garažirajo ter so vedno pripravljani za vožnjo in intervencijo, kar je še posebej hvale vredno. Zavedajo se, da so za njih bila vložena ogromna finančna sredstva, zato jih tembolj negujejo in čuvajo za morebitna gašenja požarov, elementarne nesreče in za druge preventivne akcije.

Društva imajo na zalogi tudi precej raznih gasilskih aparatov v dobrem in izpravnem stanju, še več pa med občani, ki so jih nabavili na pobudo gasilcev, kar je zelo pomembno za vse večjo požarno ogroženost v naših gospodinstvih, ki so opremljena z najrazličnejšimi gospodinjstvi pripomočki nevarnimi za požar in eksplozijo, zato je prav, da imajo naši občani na domovih takšne aparate, s katerimi lahko preprečijo požar ali nesrečo.

S tem je že dana ena od preventiv našim občanom še zlasti, ker so občane naši gasilci poučili o uporabi teh aparatov. Nad stanjem uporabnosti pa vodijo evidenco gasilska društva in tudi skrbijo, da so ti aparati vedno brezhibni.

Tako so naša gasilska društva in člani tudi opravili zrelostni izpit kot dobri gospodarji in upravljalci z družbenimi sredstvi, ker jih zelo

gospodarno uporabljajo in vzdržujejo.

Pisarniško poslovanje in tudi finančno se v društvih pravilno vodi, le v posameznih društvih je to bolj primitivno, zato bo treba temu v bodoče posvetiti več pozornosti, še zlasti kar zadeva arhiva, ki je zgodovinskega pomena in trajne vrednosti.

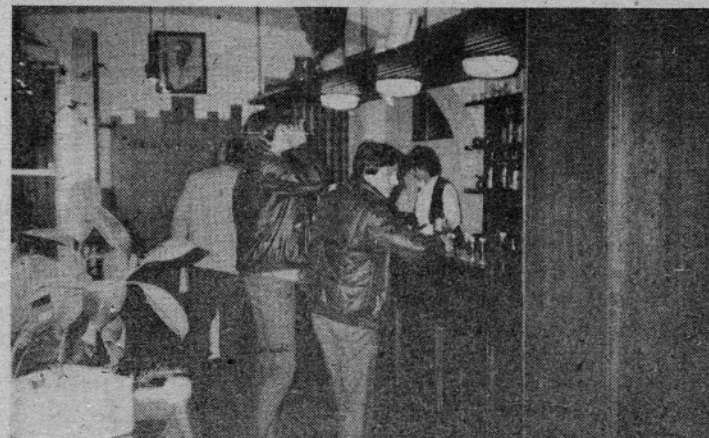
V akcijo meseca požarne varnosti se je vključila tudi komisija za zbiranje zgodovinskega materiala pri predsedstvu občinske gasilske zveze Mozirje in zadržala vsa gasilska društva, da naj takoj prično z zbiranjem vseh vrst gasilskega materiala, ki ima zgodovinsko vrednost za gasilstvo ter izvolijo posebne komisije, ki bodo stalno skrbele za tovrstno dejavnost.

Tudi na naše najmlajše — pionirje nismo pozabili v akciji meseca požarne varnosti, saj se zavedamo, da na mladih raste bodočnost, zato smo poslali na vse osnovne šole vabilo s prošnjo za pomoč pri ustanavljanju pionirskega društva »Mladi gasilec«. Naleteli smo na polno razumevanje v osnovnih šolah, kjer so nam vsestransko pomagali pri naši akciji in smo tako uspeli ustanoviti skoraj na vseh šolah društvo Mladi gasilec, na drugih pa še tečejo razgovori in se vršijo priprave za ustanovitev tega društva ali krožka.

Gasilska društva so uspela poleg programa občinske gasilske zveze uresničiti tudi svojega, ki so ga izvajala na svojem območju ob sodelovanju s štabom CZ v KS in drugimi dejavniki. V akciji meseca požarne varnosti so posvetili posebno skrb poleg požarne preventive tudi mladim, še zlasti pa vključevanje žensk v gasilske vrste, pri čemer so imeli dobre uspehe. Vso skrb pa so posvetili tudi društvom Mladi gasilec po osnovnih šolah, kjer so tudi pridobili precej članov v svoje vrste. Organizirali so tudi ogled gasilskih domov, orodja in opreme ter izvedli praktično vajo reševanje iz ogroženih prostorov.

Ob zaključku meseca požarne varnosti pa so se gasilska društva udeležila sektorskih vaj, ki so bile organizirane po vseh sektorjih občine Mozirje. Akcije sektorskih vaj so v celoti in zelo dobro uspele, ker so bile tudi dobro načrtovane.

MILAN KOPITAR

V hotelu Turist v Mozirju so lepo posodobili točilnico.

ZKZ v prihodnje

Zaostrene gospodarske razmere vplivajo na poslovno uspešnost vsake delovne organizacije. Zgornjesavinjska kmetijska zadruga ni bila pri tem nobena izjema.

Težavne razmere pri nabavi repromateriala in prodaji kmetijskih pridelkov so se bistveno poslabšale. Zato smo poleg obvladovanja tržišča usmerili vse več moči v ceneno pridelovanje in kar je še pomembnejše v več pridelka. Tako bomo letošnje leto povečali kmetijsko proizvodnjo za 4%.

Osnovna panoga v našem kmetijstvu je in bo govedoreja. Temeljno načelo cenene pridobivanja mleka in mesa bo še naprej kakovostna osnovna krma. Poleg pašno-kosnega sistema koriščenja travnikov bomo še več delali na siliranju, pri melioracijah, paši na planinah, krčitvah itd. Nadaljevali bomo tudi z intenzivno odbiro živali za mlečnost. Na kmetijah, ki se bodo bolj odločale za pitanje, pa bomo preko gospodarskega križanja uvajali rejo govedi mesnih pasem.

V perutnini bomo delno povečali proizvodnjo konzumnih jajc, čeprav že danes v tej

proizvodnji predstavljamo v Sloveniji 10%. Potrebno koruzo za perutnino in govedorejo smo si že dolgoročno zagotovili v Vojvodini.

V prihodnjem letu pa bomo naše napore bolj usmerili v izboljšanje kakovosti naših pridelkov in proizvodov. Nujnost izvoza in čedalje bolj preskrbljeno domače tržišče to odločno zahtevata.

Osnovna naloga napredka je znanje. Zimske mesece bomo izkoristili na izobraževanje. Nadaljevali pa bomo tudi s poklicnim usmerjanjem mladih v kmetijstvu.

Zadruga združuje poleg kmetijstva v svojem poslovanju še trgovino, gostilne, pomožne kmetijske dejavnosti, kooperacijo obrtnikov, vrtnarjev itd. Poudariti želim, da vse te dejavnosti v širši poslovni povezanosti, predstavljajo zaokroženo celoto.

Z visoko stopnjo medsebojne odvisnosti in dopolnjevanja pa si zagotavljamo napredke tudi v prihodnje. Zato bi izkoristil to priložnost, da se vsem zahvalim za plodno sodelovanje in zaželim v novem letu vse najboljše.

ANTON VRHOVNIK dipl. oec.

Opredeljevanje kmetij

Izvršni svet občine Mozirje je na svoji zadnji seji imenoval delovno skupino, ki naj bi z operativnim delom opredeljevala hribovska območja. S tem delom je že pričela pospeševalna služba pri ZKZ Mozirje.

Gre za ukrepe v zvezi z oživiljanjem hribovskega kmetijstva in za zagotavljanje boljših pogojev gospodarjenja v teh predelih. Uresničitev teh ciljev bo imela za posledico, da bo hribovski prostor ostal poseljen, gospodarsko aktiven in sposoben za opravljanje drugih funkcij kot je ohranjanje pokrajine, obrambna sposobnost, razvoj turizma in seveda, kar je najpomembnejše: izkoriščanje kmetijskih zemljišč za pridelovanje hrane.

Način opredeljevanja:

V okviru razvojno pospeševalnega programa, katerega nosilec je bil Kmetijski inštitut Slovenije, je posebna strokovna skupina oblikovala merila za opredelitev hribovske kategorije kmetije. Upoštevala je izkušnje sosednjih dežel, ki so že pred desetletji izvedle podobno kategorizacijo hribovskega kmetijstva celo v več težavnostnih stopenj, uporabljene pa so bile tudi že lastne izkušnje.

Kako smo pristopili k opredeljevanju posameznih območij:

1. V duhu črke Zakona o kmetijskih zemljiščih avtomatično uvrščamo v hribovska območja vse vasi in zaselke nad 600 m višine.

2. Izpod 600 m meje ležeče kmetije uvrščamo v hribovska območja naselja, ki imajo polovico dejansko koriščenih površin v nagibu nad 25%. Zaradi sličnosti v strukturi posestev in konfiguracije terena uvrščamo cela naselja v nižinsko ali hribovska območja. Skupni pašniki ali senožeti, ki so združeni v skupno pašo pri oceni % ne upoštevajo, ker za tak način koriščenja kmetijskih površin še veljajo posebne stimulacije. Dosej nismo imeli slučajev, da bi morali v

enem naselju izvesti ocenjevanje vsake kmetije posebej.

3. Manj razvite krajevne skupnosti in obmejne krajevne skupnosti in naselja so skoraj vsa v hribovskem območju.

Za opredelitev naselij izpod 600 m nadmorske višine uporabljamo sistem ocenjevanja po petih skupinah kriterijev.

Te so:

1. delovno-tehnične obdelovalne razmere (možnost uporabe mehanizacijskih kategorij),

2. podnebno pridelovalne razmere. To je sintetični kriterij, ki po uspevanju posameznih poljščin (žita, krompir, traviranje) in doseženih poprečnih pridelkih kaže na talne, toplotne, padavinske in druge razmere, dolžino vegetacije, pa tudi vpliv negativnih činitelev, ki se pojavljajo v lokalnih razmerah (ozke doline, mrazišča, osoje),

3. dostopnost do naselij ali kmetij v zimskem in letnem času,

4. oddaljenost od rednih prometnih zvez, administrativnih in šolskih centrov, zdravstvenega doma, oddaljenost samotnih kmetij od sosedov,

5. nadmorska višina naselja in relativna višina kmetijskih zemljišč glede na gospodarski center vasi ali kmetije.

Prva dva kriterija sta odločujoča za presojo, ali naselje uvrstimo v hribovska ali nižinska območja. Če doseže naselje iz kriterija »Obdelovalne razmere« 130 točk ali pa iz kriterija »Podnebno — pridelovalne razmere« 50 točk, spada naselje v hribovska območja.

Tretja, četrta in peta skupina kriterijev je odločujoča za opredelitev naselja v posebno težko hribovska cono, ki jo zaradi enostavnosti imenujemo »višinsko« območje. V to območje uvrščamo celotna naselja, ležeča nad 800 m. Pod to mejo do 700 m višine pa zaselke na osojnih legah in zaselke, kjer je možna samo ročna košnja. V to kategorijo sodijo tudi naselja v oddaljenih dolinah.

O Zadreckih lončarjih

Pred časom je izšla v založbi Slovenske matice Ljubljana knjiga slovitega narodoslovca Franja Baša Stavbe in gospodarstvo na slovenskem podeželju.

Posebno poglavje tega zelo zanimivega dela, ki ga je uredil Angelos Baš, znan raziskovalec splavarstva in poznovalec razmer ter razvoja našega splavarstva, nazorno opisuje lončarstvo v naši dolini. Ob

branju o ukrepih takratne gornjegrajske gosposčine, da bi revne ljudi, ki so se bavili z lončarstvom po svoje zaščitila, spoznamo nekoliko tudi razmere, v katerih so predniki v Zadrecki dolini takrat živeli. Spoznanj je torej mnogo, zato bo delo Franja Baša dopolnilo vrzel, ki je prav v tem pogledu marsikaj zameglila, z drugimi besedami, mnogokaj bomo v navedeni knjigi zvedeli iz zapisa o zadreckih lončarjih.

Prizadevanja v KS Mozirje

Ko so na enizadnjih sejs sveta KS Mozirje razpravljali o preteklem delu, je predsednik sveta Milan Šepc obrazložil izvajanje letnega načrta, medtem ko je o finančnem poslovanju podala poročilo Marija Mutec.

Letošnje leto je bilo v znamenju posodabljanja cest v kraju in okolici. Tako so posodobili cesto čez Vrhe v Trnavče, uredili so še del cestišča in parkirni prostor v Šmihelu, asfaltirali cesto skozi zaselek Podvrh I in deloma tudi II, postavili čakalnico ob avtobusni postaji v Trnavčah, zgradili so betonski most čez Tripotok, uredili javno razsvetlavo od Juriča do Ločkega mostu in na poti do osnovne šole. Nadaljujejo pa z izgradnjo telefonskega

omrežja. V načrtu pa imajo ureditev javne razsvetljave v Savinjskem gaju, ureditev pločnika od Pepela do odcepa proti šoli, ureditev avtobusnega postajališča pri Celinšku, pričeti nameravajo z gradnjo mrliške vežice, tu se zatika predvsem zaradi težkega zemljišča, ki je plazovito. Kot je torej videti, so letni načrt zadovoljivo uresničili. Krajin sicer precej negodujejo zaradi dolgoletnih obljub po mrliški vežici, je pa treba resnici na ljubo povedati, da je zavlačevanje posledica okoliščin, ki so zunaj volje samega sveta KS Mozirje. Zaradi plazovitosti so svoječasno morali podreti kapelico, ki je stala ob pokopališču, zato opozarjajo strokovnjaki na potrebo po usposobitvi zemljišča, kar bo pred samo gradnjo zahtevalo velik sredstva.

Na svetu so ugotovili, da jim še dolgujejo krajin nekaj denarja, ki ga je KS založila za posodabljanje cest. To ni zaskrbljujoče, ker bodo ta denar od krajanov tudi dobili.

V zvezi z razsvetlavo proti šoli so sklenili urediti še cestno svetlobno signalizacijo na prehodu za pešce v smeri proti šoli. Glede telefonskih napeljav pa so menili, da je najprimernejši ponudnik PAP Ljubljana, ki ima tudi potreben material na voljo. Ponudba za dela je bila dana tudi podjetju Tegrad Ljubljana, ki pa bi dela lahko opravil šele prihodnje leto.

Svet je obravnaval še vrsto perečih vprašanj iz področja krajevne samouprave, vendar pa je smatral, da so bila prizadevanja v tekočem letu velika, pa tudi sodelovanje krajanov je bilo dobro, saj je bilo le tako mogoče uresničiti našteje naloge.

Na Ljubnem so že leta 1952 pričeli z deli na smučarski skakalnici. Takole je kamera ujela načrtovalca skakalnice inž. Stanka Bloudka. Ob njem je na desni videti inž. Anatolija Goričana, ki je bil tiste čase velik pobornik za ta šport v celjski regiji.

Turistični koledarček

Celjska turistična zveza že vrsto let pripravlja in izdaja lično in potrebno obliko koledarčka v katerem opozarja na turistično ponudbo celjskega območja. Gre v bistvu za zelo informativno obliko orisa turističnih krajev na celotnem območju, ki ga pokriva celjska zveza. Letošnji koledarček ima marsikaj novega, je torej potreben pripomoček turističnim delavcem, prav pa je, da bi ga nabavili tudi vsi, ki se tako ali drugače bavijo s turizmom. Ob tem velja povedati, da se

moramo napram tujcem, oziroma obiskovalcem doline, pokazati, kot poznavalci širšega turističnega območja. Marsikdo, ki išče pri nas miru in počitka želi videti tudi zanimivosti izven naše doline, takrat pa se običajno pričnejo težave. Da pa ne bo tako, je dobro imeti v hiši, ali pri roki turistični koledarček celjske turistične zveze, ki ga lahko za skromno ceno naročite pri domačem turističnem društvu ali pa preko Celjske turistične zveze v Celju.

Študentski klub pričel z delom

Zgornjesavinjski študentski klub obstoja že zelo dolgo; njegovi člani smo Savinjski, ki študiramo izven domačega kraja. Preko kluba se ohranjajo stiki z mladinsko organizacijo občine Mozirje. Seveda pa povezuje klub tudi same študente, pomaga jim tudi pri študiju. Delovanje je živahno v Ljubljani, ni pa tako tudi v Mariboru. Žal tamkajšnji študentje niso povezani z nami.

Na letošnji skupščini kluba je poleg študentov sodelovalo tudi nekaj predstavnikov iz občine Mozirje. Sprejeli smo nov načrt dela in izvolili novo vodstvo, sedaj vodi klub Lojzek Seli-

šnik. Rada bi nekoliko orisala glavne zamisli delovnega programa: pomoč pri organizaciji študentskega tabora v Zgornji Savinjski dolini, priprava brucevanja v dolini, povezanost z mariborskimi študenti, delovna akcija v dolini, obiski razstav, gledaliških prireditev, kinopredstav in podobno, športno delovanje, seveda pa je še veliko drugih načrtov za delo kluba.

Zaenkrat smo pripravili le to skopo obvestilo o našem delu. Bomo pa občasno še poročali o življenju v našem študentskem klubu.

URŠA KOLENC

Sejem bil je živ...

Trgovsko podjetje Savinja si že nekaj let sem prizadeva ponuditi takšen obseg blaga, da bi domače kupce zadržali v domačih trgovinah. Tako je že lani opozorila blagovnica v Mozirju na novo ponudbo športne opreme. Seveda pa takšno blago zahteva dosti prodajnega prostora. Tega pa v blagovnici ni na pretek. Zato so pripravili sejem zimske športne opreme, lani je bil ta v dvorani TVD Partizan v Mozirju. Letos pa so morali zato uporabiti prostore nekdanje poslovalnice Manufakture na trgu. Že lani so ugotovili, da vlada med kupci veliko zanimanje za takšen način prodaje, letos pa se je to še bolj potrdilo. Novo pa je bilo to, da so lahko v prostorih Savinje ljudje prodajali, oziroma kupovali tudi staro opremo in to mimo trgovske mreže. Vse, posebno pa še odlična organizacija prodaje, je torej

domačim trgovcem zagotovila velik promet. Dobra zamisel pa je bil priročni bife v katerem so prodajalke Savinje nudile po zelo skromnih cenah okrepčilo, kar je pomenilo veliko med navalom, ko so morali ljudje čakati.

Trgovci so pokazali iznajdljivost, kupci pa veliko zanimanje. Pri vsem tem pa velja poudariti vrednost potrošniške pripadnosti, ki se na ta način jača. Marsikdo je še do nedavna menil, da podobnega blaga doma ne more kupiti, sedaj pa je predstavitev nazorno pokazala kaj vse zmorejo trgovci, če le hočejo!

Podobno sejmišče so uredili tudi v Lučah, žal pa so ljudje o tem bili le premalo obveščeni in zdaleka ni tako uspelo, kot v Mozirju. Spet se je pokazala vrednost dobre obveščeniosti.

Dan otvoritve prenovljene trgovine je bil za zaposlene zelo naporen, vse je bilo treba po novem razporediti...

Prenovljena trgovina

V Kokarjah so delavci kmetijske zadruge prenovili in povečali krajevno trgovino v združenem domu. Sedanji prostori omogočajo večjo izbiro in prehod na samopostrežno trgovino. Seveda pa bo poleg prehrabnih potrebščin v trgovini najti tudi vse ostalo, kar ljudje potrebujejo. Tako je zadruga izpolnila svoj načrt, da poskrbi v svojih poslovalnicah večjo izbiro blaga tudi v Kokarjah.

Najstarejša delavka v kokarski trgovini Marija Zakrajšek je ob našem obisku obudila spomine na čas, ko so leta 1951 pri Goveku uredili zasilno trgovino. Ko je bil združni

dom zgrajen, so v njem našli skromne prostore in se leta 1953 preselili. Kmalu se je pokazala potreba po razširitvi trgovine in so se začasno vselili v dvorano, to je bilo 1953. Še istega leta v jeseni so pričeli delati v novoprenovljenih prostorih. Seveda so se med tem zahteve prebivalstva povečale in spet je bilo treba misliti na posodobitev in razširitev trgovske poslovalnice. Dan pred republiškim praznikom so odprli lepo urejeno in dobro založeno trgovino, ki bo bolje služila ljudem, seveda pa bo za delavce v marsičem lažje delo, ker so uredili tudi potrebne stranske prostore.

Občinsko prvenstvo v kegljanju

Na kegljišču v Mozirju so se pomerili kegljaci naše občine. Tekmovali so tako skupinsko, kot posamično. Prijavljene so bile skupine iz Gornjega grada, Ljubnega, Mozirja, Luč, Smartnega, Nazarij in Rečice.

Tekmovanje je trajalo dva dni. Skupinsko so se uvrstili: 1. Gornji grad, 2. Ljubno, 3. Mozirje, 4. Luče.

V tekmovalstvu posameznikov pa so dosegli takšno uvrstitev: 1.

Viktor Krajnc, 2. Marjan Kreps, 3. Marko Kramer, 4. Viktor Kovač, sledili pa so Peter Krajnc, Dušan Bastl, Tone Kovšak in Rajko Nadlučnik.

Ob zaključku so predali zmagovitim skupinam pokale, posameznikom pa medalje. Organizacija tekmovanja je bila zelo dobra.

Sodniška trojka Aubrecht, Kovač in Jerovčnik je svoje delo dobro opravila v zadovoljstvo vseh.

Vsaka igračka ni dobra

Že večkrat smo brali o pomenu igračk za otroke in njihov razvoj. Skratka, lahko trdimo, da ni vsaka igračka primerna, pa tudi vsaka ne dobra. Prav zato si prizadevajo obrtniki v okviru Zveze obrtnih združenj Slovenije prikazati sodobne igrače na raznih razstavah, sejmi in podobnih prireditvah.

Tudi v Mozirju so pripravili razstavo igračk v poslovnih prostorih Savinje na trgu. Zanimanje je bilo veliko, saj so prireditelji prikazali bogato izbiro, pa tudi poučen pregled igračk. Razstava bo trajala vse do 31. decembra, zato si jo bodo lahko še ogledali starši z otroci iz cele doline.

Ko smo se pri predstavniku prireditelja pozanimali zakaj je takšna razstava potrebna, so poudarili poučen pomen igračk vseh vrst. Tudi izbira sicer v naših trgovinah ni pestra, zato je to prilika, da se ljudem

prikaže prednost sodobno zasnovane igrače. Številne od prikazanih, so bile nagrajene tako za izvirnost, obliko, kot tudi za poučnost. Gre v glavnem za igrače, kjer otrok postane razmišljajoč, iznajdljiv in ustvarjalen. Izdelovalci takšnih igračk se posvetujejo s strokovnjaki na tem polju. Med proizvajalci je tudi Delavska univerza Univerzum iz Ljubljane in vrsta uglednih obrtnikov iz Slovenije.

Otvoritve se je udeležilo veliko število krajanov in otrok, ki so lahko gledali prikupno lutkovno igrice uprizorjeno z ročnimi lutkami, tudi te so bile med razstavljenimi igračami. Čeprav je prireditev imela tudi prodajni značaj, pa je vendar treba ob tem poudariti tudi poučen smoter, saj so starši lahko spoznali med igračami takšne, ki so za otroke še posebno primerne.

Najmlajši so z zanimanjem ogledovali razstavljenе igračke

Zanimiva proizvodnja

Naši obrtniki se tesno povezujejo z večjimi proizvodnimi delovnimi organizacijami, sodelujejo s trgovskimi organizacijami in predstavljajo tako važen člen v verigi kooperantov družbene proizvodnje.

Eden takih je tudi Jože Melanšek, ki ima svojo delavnico v Mozirju. Skupaj z ženo Vando sta si delila proizvodno usmeritev, tako je Jože orodjar, dočim se žena Vanda ukvarja s termoplastiko. Poleg obeh lastnikov dela v delavnici 7 ljudi. Vsi so kvalificirani delavci, zato se lotevajo zahtevnejših izdelkov. Izdelujejo vsa orodja za potrebe plastične proizvodnje, seveda pa tudi druga orodja, opravljajo še popravila orodij. Veliko dela imajo orodjarji za potrebe domače plastične proizvodnje, saj se tu delajo izdelki za velike proizvajalce končnih proizvodov, kot Aero Celje, Minerva Žalec, Mehanika Trbovlje in še za druge. Poleg tega izdelujejo še v lastnem prog-

ramu libele, kotomere in podobno. Jože in Vanda Melanšek sta vključena v Obrtno zadrugo Slovenj Gradec.

Dela je seveda veliko, s potrebnimi surovinami pa ni vedno lahko. Zaenkrat še ni prišlo do zastoja zaradi pomanjkanja reprovromateriala, vendar pa je treba veliko potov, da se ta oskrbi. Potrebe so velike, saj samo Aero potrebuje letno 9 milijonov vložkov za nalivna peresa, ki se napolnijo s črnilom.

Posebno pridobitev smatrajo stroj za varjenje plastike z ultrazvokom. Uvozili so le agregat, vso ostalo avtomatiko pa so izdelali doma in je plod lastnega znanja. Gre za najsodobnejšo tehnologijo, tudi sicer so dobro opremljeni. Tudi delovni prostori so ustrezni, tako ta mali kolektiv uspešno dela in je vezni člen v verigi velikih družbenih proizvodov.

Delavea pri delu z varilnim strojem za plastiko

Obletnica komunalnega podjetja

Delavci mozirskega komunalnega podjetja so na skromen način proslavili desetletnico obstoja svoje delovne organizacije. Na slavnostni seji delavskega sveta je direktor Rade Rakun v kratkih besedah orisal razvoj podjetja. Pri tem je omenil tako uspehe, kot tudi težave, ki so jih morali na tej poti premagovati. Večkratne spremembe same organizacije so največkrat pomenile razširitev dejavnosti, dočim so se osnovne naloge, ki bi morale komunalno dejavnost pospeševati, često zanemarjale. Tako je prišlo tudi do težav, ki so pripeljale podjetje na rob obstoja, vendar pa se stvari s skupnimi napori vendarle znatno popravljajo. Sedanja usmeritev kolektiva je pretežno v komunalni dejavnosti, kar narekuje tudi potreba v občini. Kolektive se je torej temu primerno tudi organiziral, število zaposlenih se je od prejšnjih 130 ljudi skrčilo na seda-

njih 52, od teh pa je le 8 izrazito režijskih. Letošnje leto so poslovno tudi uspešni, kar kažejo številke devetmesečnega obračuna.

Komunalne delavce je pozdravil v imenu družbenopolitičnih organizacij in skupščine občine njen predsednik izvršnega sveta Franc Miklavc, ki je poudaril vzpone in padce v desetih letih delovanja komunalnega podjetja in izrazil pripravljenost izvršnega sveta pomagati po možnostih, da bi kolektiv dosegal cilje, ki si jih je zadal. Ob tem ne smemo pozabiti na uveljavljanje komunalnega delavca, ki je mnogokje zapostavljen za drugimi. Dalje je menil, da je sedaj podjetje na poti uspešnosti in je tako zaželel delavcem in celotnemu kolektivu uspešno delo.

Na seji so podelili jubilejna priznanja in nagrade delavcem, ki so v podjetju nepretrgoma 10 let in tistim, ki imajo 10 let delovne dobe.

Slušno prizadeti ustanovili OO ZSMS

Gluh človek je vse preveč izoliran od polnočutne okolice. Včasih so tega krivi tudi sami slušno prizadeti, ki se premalo trudijo, da bi se vključevali v dejavnosti sliščih, pogosto pa jih sliščiča okolica zavrača iz preprostega razloga, ker se z njimi težko sporazumeva. Tako na eni, kot na drugi strani bo potrebno več truda in razumevanja, da bo premagana ovira, da se bo sleherni slušno prizadeti človek lahko enakopravno vključil v življenje in delo. Vse to bomo skušali v TOSP Šoštanj uresničiti.

Prepričani smo, da bodo naša prizadevanja najuspešnejša, če bomo z delom začeli pri mladih. Z OK ZSMS smo se dogovorili, da bomo v naši organizaciji ustanovili OO ZSMS, saj je mladih članov dovolj. Ustanovni sestanek je bil 21. novembra v Šoštanju. Udeležilo se ga je 14 slušno

prizadetih mladincev od dvajsetih, kolikor jih je na šaleško — savinjskem področju. Na preprost in njim razumljiv način so se slušno prizadeti mladinci seznanili z organiziranostjo, nalogami in aktivnostmi ZSMS. Zastavili so si pester program in ga sklenili tudi izvesti. Predvsem se bodo vključevali v aktivnosti OK ZSMS Velenje, seveda pa bodo organizirali tudi lastne dejavnosti.

Sponosom so mladi iz TOSP sprejemali članske izkaznice ZSMS. To je zanje priznanje in vzpodbuda za delo.

OO ZSMS smo v TOSP ustanovili z namenom, da bi se tudi slušno prizadeti mladinci organizirali, pričeli uveljavljati svoje interese preko ZSMS in se enakopravno vključili v našo družbo.

Temeljna organizacija slušno prizadetih Šoštanj

Srečanje v Lučah

Prijetna srečanja ostanejo v spominu! Verjetno bo tako tudi starostnikom v Lučah ostala prireditev, ki so jo pripravili prizadevni člani Rdečega križa, skupaj s SZDL in krajevno skupnostjo v lepem spominu.

Rdeči križ v Lučah slovi po prizadevnem delovanju tudi sicer. Rekli bi lahko, da je središče vsega predsednik Janez Zupanc, ki neumorno

Janez Zupanc

vodi društvo polnih 24 let. Lučani so znani kot razumevajoči krvodajalci, saj jih je v občinskem povprečju tod največ.

Ko smo želeli zvedeti kaj več o srečanju starostnikov, nam je Janez Zupanc povedal, da prirejajo podobne prireditve vsako drugo leto, saj bi vsakoletne ne zmogli, ker pač ni sredstev. Starejši ljudje imajo na sploh občutek podrejenosti in jim podobne prilike vrnejo zaupanje v mlajši rod in jih utrjujejo v spoznanju, da vendarle niso pozabljeni. Gre za ljudi starejše od 70 let. Teh je v krajevni skupnosti 165. Zadnjič se jih je srečanja udeležilo 84. Je pač posredi starost, včasih pa tudi bolezen, da ne morejo priti vsi vabljeni. Pozornost, ki jo na ta način izkazujejo krajevni dejavniki starejšim ljudem je poleg vsega naštetega tudi človečna, saj marsikoga iztrga vsaj za ta dan iz osamljenosti. Končno so prav ti ljudje mnogo prispevali za to kar danes imamo, tako je takšno prizadevanje tudi nekoliko hvaležnost za njihov delež k razmeram lepšega sožitja danes.

Franc Šulek, ravnatelj šole in lahko bi rekli gostitelj, saj je

srečanje bilo v šoli, pa je kot predsednik krajevne skupnosti menil, da so takšna srečanja potrebna, da ljudje na njih spoznajo kaj se dogaja v křaju, da občutijo toplino prijaznosti in pozornosti. Mnogi, si prizadevajo, da bi jim bil ta dan v lepem spominu.

Med udeleženci smo našli tudi nekdanjega borca NOV in delavca Janeza Pečovnika, ki je poudaril hvaležnost starejših ljudi nad pozornostjo, ki jo izkazuje kraj na ta način. Dejal je, da se vsi vabljeni veselijo tega dne, da pa seveda mnogo izmed njih ne zmore več poti v Luče, oziroma so privežani na posteljo. Nekako šegavo je dejal, da mu je sedaj, ko je po 40 letih drvarskega dela upokojen, najljubše »košarjenje« (izdeluje košare). Gotovo je to prilika, ko se starejši ljudjespet srečajo in ko so deležni lepo pripravljenega kulturnega sporeda mladih.

Zbranim je najprej spregovoril v imenu KO SZDL Anton Kladnik, ki je poudaril spoštovanje do starejših krajanov, nato pa je pozdravil starostnike še predsednik KS Luče Franc Šulek.

Morda bo ostalo v spominu tisto kar je povedala učenka šole, ko je pozdravila v imenu mladih zbrane. Dejala je

Janez Pečovnik

namreč, da je ena tistih srečnih, ki da je pravnikinja in ima tako prababico, kot babico in mamico...

Res prisrčen je bil kulturni spored, ki so ga pripravili mladi in najmlajši pod vodstvom Slavice Stermecki.

Pojasnilo k sliki

V oktobrski številki glasila smo objavili sliko mozirskih izseljencev v Ameriki. Ljubeznivo se je potrudila Matilda Praznik — Soliterjeva iz Lok in nam navedla imena večine »milwauških Mozerjanov«, kot se sami na zadnji strani slike imenujejo. Soliterjevi mami iz Lok se za trud in zanimanje lepo zahvaljujemo!

Prvi z leve (kontrabas): Brenkuš Alojz, rojen v Ameriki.

Drugi z leve (violina): Brenkuš N.

Zadnja vrsta z leve: prvi in drugi Klojeva fanta iz Mozirja (p. d. prvi Kloju se je reklo pri hiši, kjer živi sedaj družina Lekše Šlavka) tretji in četrti sta nepoznana

Srednja vrsta z leve: prvi nepoznan, drugi Brenkuš N.

(očec prvega in drugega z leve) tretji je sin Kukčevega Johana iz Ljubije, četrti nepoznan (violina).

Prednja vrsta z leve: Širko Tilčka, t. j. sestra Širko Franca, očeta Franca in Petra Širkota, Kovač Liza p. d. Bajsmanova, žena Gregorna Maksa p. d. Amerikanski Maks. Živela sta v tkzv. ciganski četrti med Filipovo in Žovletovo hišo. Tretja je Brenkuš Fanika (mami prvih dveh fantov) p. d. Vavpatova iz Mozirja. Njihova hiša je štala nekoč tam, kjer je sedaj Ljubljanska banka. Četrta je Kovač Micka p. d. Bajsmenova. Peta je Krajnc Ivanka p. d. Kračka iz Lok, poročena z Gnader Frankom (Ločičkim) iz Brezja. Spodaj desno leži sin Kračke Urše iz Lok.

Knapičev medved

Luče so s Knapičevim medvedom dobile dražljivo zanimivost, ki tudi doprinaša svoj delež med posebnostmi tega kraja. Seveda ina to še večjo vrednost, saj je Vinko Knapič, ki je medveda ustrelil, tudi na lastne stroške v bližini svojega doma uredil lično brunarico, v kateri je poleg medveda tudi majhna zbirka drugih divjih živali.

Tako bo ta zanimiva razstava marsikakemu popotniku zaustavila korak in bo na tihem priznal, da je takih na dušencev v Sloveniji malo. Zato Vinko Knapiču hvala za ta edinstven dar, ki ga je dal njegovim Lučam, ki pa naj tudi čimprej najde svoje mesto v bodočem novem prostoru kraja.

Sprejemanje udeležencev srečanja v Lučah

Starejši krajan na Ljubnem

Ob koncu decembra bosta KK SZDL Ljubno in KS Ljubno že sedmič priredili tradicionalno novoletno srečanje in pogostitev ostarelih krajanov. Nanj so vabljeni vsi krajan, starejši od 70 let. Takih je v KS okoli dvesto. Srečanje je postalo tako priljubljeno, da se ga iz leta v leto udeleži več starostnikov. Organizatorji pričakujejo, da se jih bo letos zbralo že okoli 120. To je kar lepa številka, če upoštevamo, da so nekateri zelo oddaljeni od šole, kjer bo srečanje potekalo.

Kljub temu, da se pojavljajo zadrege ob financiranju srečanja ostarelih krajanov, pa si je

KK SZDL zadala nalogo, da to srečanje mora ostati tudi v prihodnje, kajti z nobenimi besedami se ne da opisati veselje teh ljudi, ko vodijo, da niso čisto pozabljeni in postavljeni na rob družbenega dogajanja.

Srečanje se bo pričelo s kulturnim programom, ki ga bosta pripravili mladinska organizacija in ljubenska šola. Po večerji pa bodo imeli še družabni večer.

Srečanje ostarelih krajanov bodo finančno omogočile gospodarsko organizacije, društva, obrtniki in KS.

RAJKO PINTAR

Ustrežljivost je njegovo vodilo

Marsikdo bi dejal, odpreti bife pač ni nič posebnega. To je morda reš, vendar pa urediti bife v katerem bo lahko posedel tudi zahteven gost, to pa je že bolj zahtevna stvar. Mozirjani so spoznali gostinca Emila v Turistu, kjer je delal od leta 1975. Njegova mladost in zagnanost sta pripeljala končno do tega, da je odprl svoj obrat v združnem domu Kokarje.

Pred bifejem Emil, kot se gostinski lokal imenuje, je vedno videti dovolj avtomobilov, kar pomeni, da zahaja v ta sorazmerno mali bife kar dosti ljudi. Domačini so že spoznali kakovost ponudbe, zato je tam vedno živahno.

Kot pripoveduje Emil Lenart, je po naključju zvedel, da bi v združnem domu bili prostori za gostinski lokal na voljo. Prvi vtis ob ogledu je bil zaskrbljujoč, saj vse skupaj ni dajalo videza gostinskemu lokalu. Treba je bilo veliko volje in pridnih rok, da je uspelo iz neprimernih prostorov narediti lokal, ki je prijeten in vabljiv. Seveda tudi denarja ni bilo na pretek, zato je moral Emil Lenart s svojimi prijatelji krepko prijeti za delo in pridno delati, da mu je uspelo odpreti

bife. Sam pravi, da so mu pri tem zelo pomagali starši njegove izvoljenke, tudi ona sama, posebno še sedaj, ko je treba gostom nuditi posebnosti, ki pritegnejo. Tu gre predvsem za ponudbo toplih jedi, kar zelo manjka v drugih podobnih obratih, kjer nudijo le pijače. Tako ima Emil vedno na voljo povojene kuhane krače, kotlete na žaru, sirove štruklje in seveda vse po želji, če je ta pravčasno izražena. Kar čudno se zdi, da vse to zmore eden sam, res pa je, da se Emil zna zavrteti. Njegovo vodilo je ustrežljivost, pravi sam, zato se trudi ustreči vsaki gostovi želji. Če pa želi kakšna manjša družba pri njem posedati, je na voljo manjši prostor in po naročilu ustrezna ponudba.

Za zadnjo noč v letu namerava pripraviti silvestrovanje, če bo za to dovolj zanimanja. V sosednji poslovalnici ZKZ so tako prijazni, da mu sporočajo razna telefonska naročila, sploh pa z zadrugo in njenimi delavci zelo dobro sodeluje, se pohvali Emil Lenart.

Primer v Kokarjah potrjuje pravilo, da je z dobro voljo in marljivostjo mogoče tudi danes uspeli.

Pri Emilu je vedno dober obisk

Mlada kmetica

Nad Lučami, na izredno lepem področju, stoji stara kmetija Jerovčnik. Že na zunaj je videti, da gre za napredne gospodarje, za sodobne kmete. Čeprav prebivajo ti še v stari hiši, pa so dobro poskrbeli za gospodarstvo, saj imajo sodobne stroje, hleve in drugo opremo.

Prijazni ljudje so tod doma, oba mlada, Anica in Anton Kumer ter njuni deklici, od katerih starejša že hodi v šolo. Ob našem obisku je bila doma le žena, medtem ko je mož Anton delal v gozdu. Pravkar sta z malo hčerkico želeli odnesti očetovo malico v gozd, pa smo ju nekoliko zadržali.

Razgovor je hitro stekel. Naša radovednost je v tem primeru veljala mladi gospodinjici, ki že osmo leto živi na Jerovčnikovini, kamor se je priženila. Že od malega je navajena dela na poljih in v hlevu, saj je doma s hribovske kmetije, kjer, kot nam je v smehu pripovedovala Anica, so še v hujših hribih delali... Tako seveda je prinesla s seboj veselje do kmetovanja, do narave in kot je sama dejala, saj se človek ne poroči s kmetijo... Torej mora ob vsem tem biti tudi čvrsta vez, ki dvoje mladih ljudi povezuje v dobrem in zlem. Ko je Anica hodila v Šentjurju v gospodinjstvo šolo, so bili časi za kmete še dokaj slabi. Kmet ni imel ustreznega družbenega ugleda, danes je to drugače, tudi kmečko delo se ceni. Star pregovor pravi, da drži žena tri vogale hiše pokonci, in tako je res. Naše kmečke žene danes res zvečine niso več žrtve velikega, nadčloveškega dela, so pa še vedno steber dogajanja v hiši. Če je mož Anton v gozdu, takrat, kot pravi Anica, odpade na njo vse delo v hlevu in seveda še druge skrbi po hiši.

Poleti je to boljše, ko je živina na paši na Podvežaku, zato pa so takrat opravila na zemlji velika, saj je treba poskrbeti za 25 do 30 goved, ki jih redijo pri

Jerovčniku. Pitajo, mlekarici imajo le za domačo potrebo po mleku, 42 ha veliko posestvo pač da delo, pa čeprav je od tega 23 ha gozdov.

Anica kot mati dveh otrok ne vidi težav pri vzgoji. Res, pravi, je na kmetiji to nekoliko težje, ker je poletni delo, vendar pa gre, če oba starša družno skrbita za otroke. Prava delitev dela, reče Anica med smehom. Otroci pač ne smejo občutiti pomanjkanja starševske brige!

Če je Anton dejaven še v javnem življenju, to Anici pri malih otrocih ne uspeva. Ne zamudi pa pozimi tečajev, ki

Anica Kumer s hčerkico Rebeko

jih prireja ZKZ in tovarišica Bezovškova, saj se na ta način vedno dodatno izobražuje.

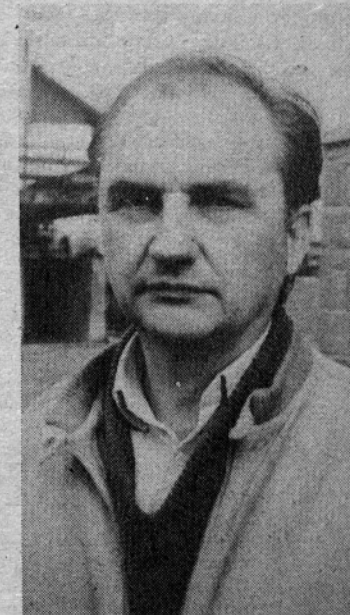
O načrtih pove Anica le to, da so najprej vlagali v gospodarstvo. Pozneje bo prišla na vrsto tudi hiša. No in če bosta deklici imeli smisel za turizem, bo tudi to mogoče urediti, tembolj, ker je v bližini vlečnica, ki privablja smučarje na ta hrib.

V tozd Gozdarstvo Luče

Po upokojitvi dolgoletnega direktorja lučkega gozdarskega obrata Ikovica je prevzel vodstvo temeljne organizacije Ivan Filipčič, diplomiran inženir gozdarstva. Kot sam pove, je trenutno vršilec dolžnosti direktorja. V Luče je prišel že leta 1974, ko je kot tehnolog pričel z delom v neposredni gozdarski proizvodnji. Prav slednje ga je tako pritegnilo, da se je tu ustalil, saj je velik prijatelj narave in želi delati v svojem poklicu.

Ivan Filipčič je doma v Pišecah, pa se prav zaradi nagnjenja do svojega poklica in veselja do lovstva v Lučah zelo dobro počuti. Med pogovorom ne skriva dejstva, da mu je okolje v katerem dela, všeč. Pove pa tudi, da jih pestijo poleg običajnih težav še tiste s pomanjkanjem ustreznih strojev, tudi rezervne dele zanje je le težko dobiti. V takšnih terenskih okoliščinah, kot jih imajo v Lučah, kjer so velike strmine, gozdovi skoraj v alpskih razmerah (visokogorski svet) je seveda tudi delo bolj zahtevno. Največ gozdov imajo v višini nad 800 m, zato jih, če malo snega ovira v spravi, prava zima pa povsem zavre posek. Poleg vsega imajo zimski čas pri njih daljši, kot drugje, saj sneg dolgo leži. Seveda je skoraj že običajno, da se takšna dejstva poznajo pri uspehih, ki so v Lučah v prvi četrtini leta že kar običajno slabi, pa se med letom popravijo in izravnajo. Zato imajo tudi delovni čas letnemu

prilagojen, torej pozimi nekaj manj, poleti pa daljše delo. Odlikuje jih to, da imajo kar dosti macesna v gozdnem

Ivan Filipčič

sestavu, tudi kakovost lesa je dobra, posebno na mejni višini okoli 1000 m. Njihovo spravilo je pač dražje, saj uporabljajo žičnice s katerimi spravijo les do cest. To se zaradi terenskih prilik ne more spremeniti.

Kolektiv se postopno mladi, pravi Ivan Filipčič, še bolj razveseljuje po je dejstvo, da se vse bolj za ta poklic odločajo spet mladi domačini. Slednje je zelo dober premik, saj so takšni delavci stalni, so navezani na domače okolje in imajo nekako v krvi delo v gozdovih.

Nekoč v trgu Mozirje

Življenje v trških sredinah je bilo pred več stoletij povsem drugačno od današnjega, zaradi raznih posebnih pravic, ki so jih tržani, po takrat veljavnih predpisih uživali, pa tudi zaradi gospodarskega razvoja, ki je bil v trgih prvotnega pomena.

Mozirje je bilo trg s posebnimi pravicami, zato je imelo svoj magistrat, ki pa je bil podrejen gosposčini Zovnek. Tako je moral Zovneški gospod potrjevati razne pomembnejše odločitve mozirskega sodnika, oziroma njegovega sveta. Tudi volitve sodnika so bile vezane na dokončno privolitev imenovane gosposčine. Vendar pa je magistrat imel vrsto pravic in nalog, ki je vezal trško srenjo v raznih zadevah na lastno krajevno upravo. Tako so sodne pravice, razen težjih kriminalnih primerov, pripadale trškemu sodniku; dalje so na magistratu sklepali razne premoženjske pogodbe, imeli so zemljiško knjigo in pobirali dajatve za gosposčino, seveda pa tudi za državo. Vsekakor je bil trški sodnik osrednja osebnost v kraju. Ker se pripravljala podrobna zgodovina trga Mozirje, naj zaenkrat zadošča ta oris razmer v katerih so živeli predniki v prejšnjih stoletjih. Seveda se je treba zavedati, da so se predpisi, ki so urejali javno življenje spreminjali in z njimi tudi razmere v katerih so živeli tržani.

Po naključju je bila najdena izvorna listina o poročni pogodbi s katero so se v 18. in 19. stoletju dogovarjali za razne premoženjske obveze ob poroki trških premožnežev. Jasno, da takšne pogodbe revežem ni bilo treba sklepati!

Ker gre za zanimiv primer iz tistih dni, kaže napisati o vsebini takšne pogodbe nekaj več. Listina je bila hranjena v Gradcu pri Olgi Kislinger, ki jo je ljubozno odstopila Arhivu kulturne skupnosti v Mozirju. Sklenjena je bila 29. januarja 1825, v zemljiško knjigo trga Mozirje je bila dobesedno vnešena 21. februarja 1826 in 14. julija 1826 so vpis uredili tudi v zemljiško knjigo na Zovneku.

Slednje je bilo verjetno potrebno zato, ker je bil predmet pogodbe tudi vinograd, tu pa so veljali posebni predpisi o »gorski pravici«, ki so očitno zahtevali vpis takšnih površin v osrednjo zemljiško knjigo pristojne zaščitne gosposke.

Kot ženin se navaja v pogodbi Matija Goričar (pisano Goritscher), kot nevesta pa Elizabeta Dreu. Vsebinsko pogodbe so potrdile navzoče priče: Franc Štuler, Anton Dreu, ki sta se lastnoročno podpisala, dočim je Marijo Dreu, Jurija Kosarja, Jožefa Goričarja podpisal M. Lipold, ker očitno niso bili pismeni. Pod Lipoldovim podpisom je navedeno, da je bil zato od navzočih treh tržanov, ki so naredili na pogodbo le križce, tudi pooblaščen. Posebno vidno sta podpisani obe poročni priči:

Franc Pfeifer, mlajši in Franc Pfeifer, starejši. Ves uradni postopek je vodil podpisani Ksaverij Oblak, trški vodja zemljiške knjige (zapriseženi) in trški sindik (tajnik). Na Zovneku

pa je vpis potrdil Jožef Laznik, zapriseženi vodja zemljiške knjige.

Glede vsebine pogodbe bi strnili ugotovitev v tem, da so z njo želeli zaščititi premoženje, ki se je porokami med premožnimi družinami hitro večalo. Gre torej za dogovor o povsem določenih premoženjskih obvezah obeh pogodbenih strank. Tako z ene strani nevestine družine, in z druge strani družine ženina.

Matija Goričar (ženin) se navaja v pogodbi kot usnjarski mojster in posestnik nepremičnin. Elizabeta Dreu (nevesta) pa kot zakonska hči Antona Dreua, meščana in dacarja (Datz-Innhaber je zapisano v nemškem jeziku). Pri očetu neveste gre torej za pobiralca trških pristojbin. »Dacarji« so v ljudskem izročilu čestokrat opisani kot oderuhi. To jim je omogočal način, kako so pobirali davčine, saj je, denimo trška uprava zahtevala določeno vsoto nekega davka od pobiralca, lahko bi dejali tudi zakupnika. Ta pa je delal še za svoj žep in pobral več denarja, tako je pridobil premoženje tudi z denarjem tržanov, ali na dvomljiv način.

Pogodba je pisana tako, da stopi v veljavo po opravljenem poročnem obredu, ali bolje rečeno, vse njene določbe so obvezne po tem opravilu. Z njo se starši neveste obvezujejo dati za doto 1600 goldinarjev (v »konvencionalnih kovancih«, tako je izrecno napisano povsod, ko gre za denarne obveze). Ta vsota se plača tako, da je 1000 goldinarjev takoj na voljo, 600 pa se izplača do konca naslednjega leta, prav tako v kovancih. Ženin prejme na roko 100 goldinarjev (od skupne vsote).

Hkrati pa mora »gospod ženin« obdarovati nevesto (Morgengabe — slovar Franc Tomšič, DZS, Ljubljana 1964, imenuje ta pojem »jutrnina«). Vsekakor gre za darilo! Pogodba navaja 20 kosov zlatih dukatov kot darilo ženina nevesti. Zanimivo, da navaja tudi vrednost tega darila v višini 108 goldinarjev.

Zelo natančno določa pogodba ravnanje s premoženjem v primeru smrti enega ali obeh zakoncev. Tudi za primer, ko eden od zakoncev umre, pa so prisotni otroci iz tega zakona, ali pa če jih ni. Torej gre za določena pravila ravnanja s premoženjem v vsakem primeru. Dalje je izrečena obveza obojih staršev (ženinovih in nevestinih), da v primeru smrti le-teh upoštevajo novoporočenca v svojih oporokah, kljub sedaj danim premoženjskim koristim, vendar pod pogojem, da bosta zakonca do njih »gojila ljubezen, spoštovanje in olikano vedenje«. Pomeni, da bosta ženin in nevesta deležna tudi dednega deleža za starši.

Iz pogodbe je razvidno, da je nosila takrat Goričarjeva hiša v trgu Mozirje hišno številko 23, na to hišo pa je bila vezana usnjarska obrt. Torej, vsakokratni lastnik hiše je pridobil z njo vred tudi pravico izvajanja obrti (realno pravo, ki je vezalo določene pravice na posest).

A. VIDEČNIK

Ob prazniku republike so v Nazarjah odprli dva odseka prenovljene ceste in pripravili srečanje starostnikov. Prizor na sliki kaže, kako je najmlajši krajan odprl cesto proti Jeslanam.

Sprehod po lučkem pokopališču

Lučko pokopališče, v vzhodu mogočne Raduhe, je nekaj posebnega že zato, ker leži v osrčju kraja. Zanimivo je, da na človeka napravi prijazen videz in ne daje turobne slike vaškega pokopališča. Je izredno negovano in prav zaradi tega marsikoga privabi na ponoven ogled. Poseben pečat pa daje temu alpskemu pokopališču to, da je ohranilo še tisto staro podobo, in to prav zaradi ohranitve velikega števila lepih litoželeznih znamenj — križev in angelčkov. Marsikje so se jih sramovali in so jih zavrgli, nadomestili pa so jih z dragimi marmornatimi okviri in ploščami.

Pa vendar, prav ta stara znamenja so značilnost tudi stare slovenske kulture. Napra-

vljena so bila v več izvedbah v domačih livarnah in se dokaz, da so imeli Slovenci že zdavnaj izredno dobre oblikovalce, ki so vdahnili tem križem s svojo razigrano obliko nekaj prijaznega. Zato se tudi radi sprehajamo po tem pokopališču.

Tudi to pokopališče daje Lučam neko posebnost in je obenem znak, da slovenski kmet tudi zna čuvati to, kar je lepo, naše in je resničen znak naše kulturne dediščine.

Znamenja, ki jih ima Slovenija še žal zelo malo, pa so prav v Lučah lepša tudi zaradi obnove, ki je že vidna na mnogih znamenjih, ki so polepšana s tem, da so prebarvana z večjo roko tako, kot jih je nekoč vaški podobar.

M.

Beseda urednika

Kmalu bomo pisali leto 1985. Vsakič, ko si sežemo v roke z najboljšimi željami za novo leto, je v nas negotovost o tem kakšno bo leto, ki prihaja. Kaj nam bo prineslo? Kdo bi lahko na to odgovoril? Vsekakor pa ne kaže podleči bremenom slutenj, saj bi se na ta način spravljal v slabo voljo. Je že tako, da se človek vsega neznanega nekako boji, pa tudi boječe misli o prihodnosti.

Časi res niso kdovekakajgodni za zidanje želja v oblake. So pa taki, kot že mnogo podobnih pred njimi, ki smo jih že preživeli. Zato mora v nas prevladovati zaupanje, upati moramo, da bodo prevladovali v svetu občutki razsodnosti, človečnosti in strpnosti. Saj smo le delček dogajanja o katerem največkrat odločajo veliki, se pravi tisti, ki si lastijo že od nekdaj pravico govoriti in odločati v imenu malih. Gre torej za dogajanja na katera ne moremo učinkovito vplivati. Zdi se pa bolj važno spregovoriti o malih razmerah, kjer pa smo vsi mi dejavniki takšnega ali

drugačnega vzdušja. Običajno je, da preizkušnje ljudi združujejo, tembolj, če so težke. Ali bodo to res? Ali se ne zapiramo s svojimi težavami in ugodjem vse preveč v ozke kroge? Ti plotovi se zelo ožijo in bolj ko se, manj je dobrega sožitja med ljudmi. Naj ne prevladuje misel, da je sreča le znotraj hišnih vrat. Ljudje smo družabna bitja in zatorej smo v medsebojni odvisnosti. Tudi tisti, ki ima vsega na pretek, ne more najti zadovoljstva v razmišljanju o svojem blagostanju. Kaj, ko bi takšni odprli srce in roke! Morda je že sosed tisti, ki bi bil vesel dobre besede ali potreben kakšne pomoči.

Z zapiranjem vrat pred stvarnostjo si pač nihče ne more zagotoviti resničnega veselja. Zadovoljstvo je v dobrem sožitju, v dobrih delih in resnični človečnosti. Takšni bodimo in dobro bo leto 1985!

Vsem bralcem srečno in hvala!

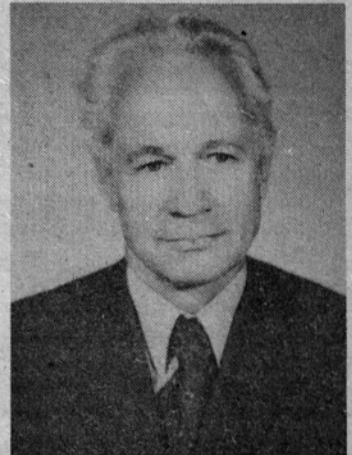
Vaš urednik

Še bodo peli

Za razgovor o stanju v pevskega društva Enotnost Mozirje smo naprosili dolgoletnega pevovodjo Antona Acmana. Najprej pa nas je zanimala pevovodska pot znanega kulturnega delavca Acmana. Takole jo je orisal. Že novembra leta 1944, ko je v Šmihelu delovala vojna tehnika, so partizani in domačini pričeli z vajami pod taktirko Acmana. Petje je spet utihnilo, ko je v zimski ofenzivi bilo območje doline spet zaseženo. Po osvoboditvi pa so se v Šmihelu spet zbrali za petje navdušeni krajanji in ustanovili v okviru prosvetnega društva pevski zbor Rovtar. Kar 35 pevcev in pevk je bilo vanj vključenih. Vaje so potekale redno, tako tudi uspehi niso izostali. Ob tem se je Anton Acman zamislil in dejal, da nikoli pozneje ni bilo čutiti v borbeni pesmi toliko zanosa, kot tiste čase po vojni... Gostovali so v dolini, pa tudi v Šaleški in Mežiški dolini so bili česti gostje. Od 1958. leta dalje je Anton Acman delal tudi z mladinskim zborom v Šmihelu, ki pa je bil številčno prešibak in ni mogel nastopati v konkurenci na raznih festivalih, čeprav so mu kakovost vsi strokovnjaki priznavali. Kmalu so povabili Antona Acmana kot zborovodjo v Mozirje. Tu se je leta 1965 ustanovil na pobudo Jožeta Brunška moški pevski zbor. Devet let kasneje so vanj vključili tudi ženske in od takrat je v kraju mešani pevski zbor, ki pa je zadnja tri leta delal v znamenju pretresov. Vse je kazalo, da bo zamrl, sedaj pa so spet izgledi, da bodo v Mozirju peli naprej. So pa seveda težave v tem, da so pevci zaposleni tudi v izmenah in zato se vaje težko udeležujejo. Žal, je dejal Acman, pa delovne organizacije za kulturno delovanje njihovih delavcev ne kažejo posebnega razumevanja. Z dobro voljo bi šlo seveda

marsikaj lažje, kajti tudi kulturno delovanje je dejavnost, ki bi morala najti razumevanje.

Pri tem je zanimivo, da šteje kraj Mozirje toliko ljudi, da bi ne smelo primanjkovati takih, ki bi želeli najti svoje veselje v kulturnem delu. Pa je prav narobe, da je le malo pevcev iz samega Mozirja, kot pravi Acman, bi jih lahko na prste ene roke naštel! Kaj je temu krivo, se marsikdo sprašuje, meni naš sogovornik in pri tem poudari, da med pevci ni izobraženstva, kot bi se ti sramovali sodelovanja v zboru... V Mozirju si prosvetno društvo na moč prizadeva za delovanje pevskega zbora, težave pa so v Šmihelu, kjer kljub obljubi, nimajo lahkega dostopa v šolsko poslopje, da bi vadili. Tako morajo iskati prilike in

Anton Acman

prostore za pevske vaje. Na sploh meni, Anton Acman, so razna tekmovanja deloma tudi zavora razvoju pevske kulture, saj se na njih zahteva petje tujih, predvsem pa zelo sodobnih skladb, te pa seveda niso tako privlačne za pevske ljubitelje. Premalo se ceni naša pesem, ki gre, kot radi rečejo ljudje, v srce in uho.

Tiskar v Mozirju

Dolga leta ni bilo v Mozirju, niti v dolini, tiskarne. Za tiskovinami so morali naši ljudje v Celje, ali pa še kam dlje. Sedaj se s to stroko ukvarja več ljudi in zato ni težko najti nekoga, ki bo to ali ono natisnil.

Vendar pa, pravi tiskar je le Stane Prepadnik, saj se je izučil tega poklica in je v resnici »črni umetnik«, kot so grafičarjem nekoč rekli. V Mozirju je odprl svojo tiskarno leta 1979, potem ko je pred tem delal kot tiskar v tiskarni Delo v Ljubljani. K nam je prišel preprosto zato, ker si je v dolini poiskal življenjsko družico. Začel je skromno, pa se je kaj kmalu pokazalo, da se da tudi v tako zoženih prilikah tudi dobro delati. Ne le utesnjenost, tudi začetne težave so botrovale, da se je moral Prepadnik kar dobro znajti. Dela je bilo vse več, ne le v dolini, tudi od drugod ima naročila. Enostavna stavčna dela mu ne delajo preglavic, ker ima stavni stroj; druge pripomočke, kot

klišeje, filme in podobno pa mu izdelajo v Celju v Cinkarni. Razpolaga tudi s solidnim tiskarskim strojem Heidelberg, pa še nekaj knjigoveškega orodja ima, tako se loti tudi zahtevnejših del, ki seveda zahtevajo tudi strokovno znanje. Včasih mu pomaga strojni stavec in tako gre delo bolj od rok.

Stane Prepadnik se trudi uesti svojim naročnikom, kar pa je včasih tudi zaradi pomanjkanja ustreznega materiala težko. Tako pač mora kar precej letati za potrebinami in dobro bi bilo, če bi imel še nekoga, ki bi ga lahko pri delu nadomeščal, medtem, ko je sam na iskanju materiala. Obžaluje, da se v dolini nihče ne usmeri v poklic grafičarja, saj je to delo danes s sodobno opremo čisto in zanimivo. Morda je res, da ljudje poklic tiskarja še premalo poznajo. Prav zaradi njegove zahtevnosti je poklic v grafični dejavnosti (veliko jih je) zanimiv.

Stane Prepadnik pred tiskarskim strojem

Slovita imena na ljubenski skalalnici. Leta 1953 so se takole slikali z leve: Franček Kolenc, Janez Polda, Rudi Finžgar, Gašperšič, Albin Rogelj, Peter Legat in Stanko Klančnik

Samoupravna stanovanjska skupnost občine Mozirje

Na podlagi 28. člena pravilnika o pogojih in merilih za dodeljevanje družbenih najemnih stanovanj iz sredstev solidarnosti in za delno nadomeščanje stanarin v občini Mozirje se razpisuje

natečaj za pridobitev solidarnostnih stanovanj v letu 1985

Za dodelitev novozgrajenih in sproščenih družbeno-najemnih solidarnostnih stanovanj v letu 1985 se lahko prijavijo upravičenci, ki izpolnjujejo splošne in posebne pogoje zgoraj navedenega pravilnika.

Prosilci, ki želijo pridobiti stanovanjsko pravico nad družbenim najemnim stanovanjem morajo vložiti vlogo s potrebnimi potrdili (dokazili) na Samoupravno stanovanjsko skupnost občine Mozirje — odboru za solidarnost.

Za natečaj morajo zainteresirani predložiti:

- vlogo z opisom bivalnih razmer,
- potrdilo o osebnem dohodku vseh članov družine (skupnega gospodinjstva) za leto 1984,
- potrdilo o premoženjskem stanju in številu družinskih članov,
- potrdilo od kdaj interesent živi na območju občine Mozirje.

Natečaj za pridobitev stanovanj traja do vključno 30. 1. 1985.

Vloge za priglasitev na natečaj, ki bodo na SSS občine Mozirje prispjele po tem roku ne bodo upoštevane.

Vsa podrobnejša navodila o natečaju lahko zainteresirani dobijo v svojih delovnih organizacijah, krajevnih skupnostih ali v strokovni službi za SSS občine Mozirje.

Med sprejemom cicibanov na osnovni šoli Mozirje

Cicibani sprejeti v pionirje

Pred praznikom rojstva naše republike je bilo na vseh šolah živahno. Pripravljali so sprejem cicibanov v vrste pionirjev. Praznik so obeležili s kulturnimi sporedi in svečanim sprejemom najmlajših v pionirsko organizacijo.

Osnovni šoli II. grupe odredov v Mozirju je vtelo vladnici pripravila slovesnost na katero so bili vabljeni tudi starši. Takole pa je navzoče nagovorila predsednica pionirske organizacije na šoli Urška Car:

Dragi cicibani, starši, gostje!

Kako leto pidi dan, ki odmeri leto vti naši domovini in pogosto niti ne pomislimo, kako nas lahko mirni, da ta dan v svobodni domovini sploh lahko pričakamo. Kako mirni bi bili se mnogi narodi na svetu, da bi lahko praznovali tako pomemben dan kot je naš 29. november. 29. november je dan, ki bo v naši domovini razen miru. To je dan, ki so ga naši starši in dedje izpeli s krvo. To je dan, ki se s kvalitativno pomembno mel, ki so darovali življenja, da mi imamo v svobodni domovini.

Ob tem prazničnem dnevu boste tudi vi naši postali pionirji. Boste boste starši svoje pionirje, ki je organizacija vseh jugoslovanskih otrok. Pionirska organizacija je nastala iz med vojno. Takrat so pionirji pričeli piti, abrali so zdravila in hrano za partizane ter tako mnogo pomagali v boju za svobodo. Če pa imamo v miru in svobodi naše delo v pionirski organizaciji, je drugače od nekdanjega. Hodimo v šolo in se pridamo mirno, delamo v različnih krožkih, nastopamo na prireditvah, pripravljamo se za kakršna tekmovanja, organiziramo delovne akcije in še marsikaj.

Bodimo ljudje

*Hitimo, drvimo
v srečo zlagano,
kaj sploh še vemo,
da smo ljudje?*

*Da spomladi češnja cveti
in v poletju trava zori,
da jesen nam listje živo obarva
in tam pozimi sinička prezeba.*

*Mar smo res že roboti iz mesa in krvi,
saj za en sam prisrčen poždrav,
za topel pogled in stisk roke
često nam zmanjka moči.*

*Le hitimo, drvimo
lagodju naproti,
brez topline rok
in dobre besede do naših otrok!*

*Ne, prijatelji moji, ob letu naj novem
naj srce zapoje,
sezimo si v roke in glejte
ne bomo roboti več — spet bomo ljudje!*

MARIJA RIHTER, Bočna

Na sliki je skupina lesnih delavcev pred drugo vojno. Posnetek je narejen pri škofovski žagi Rogovilec. Prosimo za pojasnilo, kdo so ljudje na sliki, kdaj je bila posneta in ob kakšni priliki. Gre za pomembne podatke, ki bodo bogatili naše vedenje o delavskih razmerah med obema vojnoma.

MLADI PIŠEJO**Gobarska razstava**

Nekaj dni v oktobru je bil prihod v našo šolo lepši, slovesnejši. Učenci 4. razreda so s tovarišicami razredničarkama že drugo leto pripravili v avli razstavo vseh vrst gob. Pri delu jim je pomagala izkušena svetovalka in poznavalka gob tov. Mara Bertosi.

Ob sončnem popoldnevu so se odpravili v gozd, da bi nabrali kar čimveč gob. Zanje je bil to prijeten sprehod in še poučna ekskurzija ob enem. Nabrane gobe so prinesli v šolo, kjer so jih razvrstili in vsako primerno označili. Pri vsaki gobi je bil listek, s katerega je bilo mogoče razbrati, ali je goba užitna, pogojno užitna ali strupena. Poleg gob so predstavili tudi najrazličnejše primere listnatih in iglastih drevov in njihovih plodov.

Številni obiskovalci so bili potrdilo, da je bila razstava zanimiva in dobro pripravljena.

ANDREJA in SIMONA, Novinarski krožek Luče

Praznovali smo dan republike

Letos smo 29. november na naši šoli praznovali drugače kot prejšnja leta. Namesto tradicionalne proslave smo izvedli kviz. Učenci sedmih razredov so se pomerili v poznavanju naše doline, učenci osmih razredov pa so pokazali znanje iz NOB v Zgornji Savinjski dolini. Zmagali so učenci 7. c in 8. b razreda.

Vsi učenci smo bili nad takšno obliko proslave zelo navdušeni in smo nestrno pričakovali zmagovalce.

Dopisniški krožek OŠ II. grupe odredov Mozirje

Praznik naše šole

V sredo, dne 7. 11. 1984, smo praznovali dan naše šole. Ta dan je bil za nas velik praznik, saj je naša šola dobila ime. Od tega dne se imenuje Osnovna šola II. grupe odredov.

Praznovali smo zelo svečano. Obiskali so nas borci II. grupe odredov. Med njimi so bili: narodni heroj general polkovnik Frane Poglajen, Bogo Gorjan, predsednik republiškega odbora zveze združenj borcev NOV in narodni heroj Mirko Jerman, nekdanji komandant Šlandrove brigade. Učenci smo z zanimanjem ogledovali njihova partizanska odličja, ki so se jim svetila na prsih.

Borci so nam pripovedovali o težkih časih med NOB. Posebej so še poudarili, da želijo imeti hrabro mladino, ampak ne tako, ki bi morala hrabrost pokazati v vojni, nasprotno, tega se celo bojijo. Želijo imeti mladino, ki bi se rada učila in ki bi imela plemenita srca.

Pionirji smo borcem obljubili, da se bomo trudili, da bomo vredni nosilci tega imena. Zavedamo se, da so bile žrtve za našo svobodo zelo velike. Naša naloga pa je, da bomo spoštovali in cenili to, kar so nam v tistih težkih časih s krvjo priborili.

Na koncu svečanosti smo borci in pionirji podpisali listino o sodelovanju. Podelili so nam tudi plaketo in priznanje ob poimenovanju šole.

Razšli smo se s ponosom v srca, s ponosom, ki ne bo nikdar ugasnil.

VELSNA TLAKER, OŠ II. grupe odredov Mozirje

Ponosem sem, da sem učenec šole, ki se imenuje po hrabrih partizanih. Med vojno so veliko pretrpeli, da sedaj mi lepo živimo. Oddolžili se jim bomo tako, da bomo res pridni pionirji.

TONČEK VENEK

Naša šola je dobila ime. Imenuje se po drugi grupi odredov. V tem imenu je tudi nekaj žalosti, saj jih je moralo mnogo žrtvovati življenja, da lahko mi zdaj živimo v svobodi. Zelo sem ponosna na ime naše šole.

NEŽICA JOVAN

Zelo me veseli, ker je naša šola dobila ime po borcih druge grupe odredov. Želim, da bi to spoštovali vsi, saj so partizani veliko žrtvovali, da smo mi svobodni in se učimo v slovenskih šolah.

IVO ACMAN

Srečna sem, ker je šola dobila ime. Imenuje se po hrabrih borcih, ki so se borili za svobodo. Vsakemu, ki me bo vprašal, kako se imenuje, bom lahko ponosno odgovorila, da je to šola druge grupe odredov.

PETRA PRAZNIK

vsi OŠ II. grupe odredov Mozirje

SPOROČILA BRALCEV

Zabranjena uporaba krajevne ceste. Pod takšnim naslovom je Alojz Kokovnik iz Mozirja naslovil sestavek v katerem opisuje spor zaradi ceste z dr. Kelemenom in v njem navaja nekatere okoliščine, ki sodijo po mnenju uredniškega odbora bolj v pristojnost upravnih organov, oziroma poravnalnega sveta kot v naše glasilo. Zato je uredniški odbor sklenil odkloniti objavo, priporoča pa piscu sestavka, da stvar predloži pristojnim organom v reševanje.

Vojaki pišejo....

Uredništvo je dobilo takšno sporočilo od naših vojakov iz Leskovca.

*Pozdravuje mi!
Prejeli smo vašo prvo
mošilko Savinjskih Novic,
ki smo jih bili zelo veseli.
Upamo, da bomo še mnoge
ostali v tesnem sodelovanju
lep pozdrav
od vja bor
iz Leskovca
Jože Bone
Martin*

Izobraževalna organizacija za izobraževanje odraslih Delavska univerza Mozirje p. o.**RAZPISUJE**

v zimski sezoni 1984/85

ŠOLO ZA PILOTE JADRALNIH LÉTAL,

ki jo bo izvajala v sodelovanju z Aeroklubom Celje. Teoretični del bo potekal v Nazarjih, praktični del pa na letališču v Levcu. Vpisujemo do 20. januarja 1985.

K vpisu vabimo vse, ki jih ta atraktivni šport zanima in ki izpolnjujejo predpisane zdravstvene pogoje.

Vse informacije dobite na DU Mozirje ob ponedeljkih in torkih, od 6. do 14. ure osebno, ali po telefonu, št. 831 — 962.

OBVESTILO

Uprava za družbene prihodke je dolžna na podlagi 161. člena Zakona o davkih občanov (Uradni list SRS, št. 44/82) zaračunati zamudne obresti za neplačane davke in prispevke občanov za zadovoljevanje skupnih potreb na področju družbenih dejavnosti. Odlok o obrestni meri zamudnih obresti za davke in prispevke (Uradni list SRS, št. 23/83) je do vključno 19. novembra 1984 določal 35% zamudne obresti. Odlok o spremembah odloka o obrestni meri zamudnih obresti (Uradni list SRS, št. 34/84) pa določa, da se od 20. novembra 1984 dalje zaračunavajo 62% zamudne obresti za neplačane davke in prispevke.

UPRAVA ZA DRUŽBENE PRIHODKE OBČINE MOZIRJE**Obrtno združenje Mozirje**

razpisuje na podlagi sklepa izvršilnega odbora — komisija za dodelitev stanovanj

dve stanovanji v bloku Nazarje in sicer:

- 1 dvosobno velikosti 59,45 m² in
- 1 garsonjero velikosti 33,20 m²

Stanovanja bodo vseljiva marca 1985.

Prednost imajo obrtniki oziroma pri njih zaposleni delavci, ki nimajo rešenega stanovanjskega problema. Prošnje z opisom doseganjih stanovanjskih razmer pošljite na obrtno združenje Mozirje do 15. februarja 1985. Stanovanja se bodo delila po kriterijih, ki jih bo sprejel izvršilni odbor združenja.

Obrtno združenje Mozirje

Vsem obrtnikom in pri njih zaposlenim delavcem, občanom, SO Mozirje, njenemu izvršnemu svetu, gospodarskim in družbeno-političnim organizacijam, samoupravnim interesnim skupnostim, kakor tudi uredništvu Savinjskih novic

ŽELI SREČNO NOVO LETO 1985 OBRITNO ZDRUŽENJE MOZIRJE

Vsem cenjenim strankam želim srečno novo leto in se priporoča tudi v naprej Frizerski salon Mojca, Mozirje 20

Servis za male gospodinske aparate in električna orodja tovarne Iskra in Elma—Roventa je sedaj tudi v Mozirju. Če potrebujete takšne usluge se priporoča Tone Grlica, Mozirje 99.

Gornji grad in njegov nemški župan Haudek

Dne 14. 6. 1943 ob 22.30 uri sem opazil z moje verande, kako so oddajali na Lepenatki in sicer od sedla proti Rogaču v smeri Gornjega grada svetlobne signale. Signale so morali oddajati z močno lučjo, ker sem mislil, da vidim zvezde. Šele potem, ko je luč dvakrat izginila in se žopet pokazala, sem spoznal, da je to signal. Žandarmerijo sem o tem obvestil, sam pa bom tudi v naprej opazoval!

Župan Haudek se je res strogo držal tistih Hitlerjevih odredb, ki prepovedujejo poslušanje tujih postaj. Drugače bi prav gotovo ne bil govoril o slovenski radijski oddajni postaji; na listku je bil namreč označen čas, kdaj oddaja londonski radio za Jugoslavijo.

6.

Hitler je vsak dan potreboval novih vojakov. Novačil je tudi po slovenskem o zemljo, toda slovenski fantje se niso hoteli več odzivati njegovemu obupnemu klicu. Posledica tega je bila, da je moral okrožni vodja in deželni svetnik iz Ce-

lja izdajati „strogo zaupne“ okrožnice. Toda kakor vsi drugi nemški župani po slovenskih trgih in vaseh, si je tudi župan Haudek zaman pulil lase — slovenski fantje so mu usliši vedno, kadar jih je poskušal spraviti v Hitlerjevo vojsko. To nam dokazuje okrožnica št. 25, ki jo je dne 27. 5. 1943 dobil župan Haudek od svojega šefa. V slovenskem prevodu se glasi:

„Od nabora do nabora se dogajajo primeri, da obveznike nekaj dni pred vpoklicem zajamejo banditi. Trdno sem prepričan, da le malokoga banditi res zajamejo, medtem, ko pretežna večina sama zbeži k banditom v upanju, da se njegovim domačim ne bo zgodilo nič hudega.“

Kot zvezni vodja zato odredjam, da stopijo vsi krajevni vodje in župani v stik z žandarmerijskimi vodji in da ti zberejo ves podroben material za razpravljanje o vsakem posameznem primeru. O vsem tem se mi mora točno poročati. Navesti je priimek, ime,

rojstne podatke, dan pobega odn. priključitve dotičnega kakor tudi datum vpoklica. Pri opombah je dodati, ali je bila po danih prilikah prisilna priključitev ali pa prostovoljen odhod. Pri tem je navesti vse domače, ki so z ubežnikom živeli v skupnem gospodinjstvu...

Da se v bližnji bodočnosti taki primeri po možnosti ne bi več dogajali, nalagam županom dolžnost, da izvedejo vpoklice obveznikov v čim krajših rokih in da se obvezniki, ki stanujejo izven krajev vpoklicev, nastanejo na varnem kraju. Če se obveznik temu ne odzove, se bo smatralo, da je odšel prostovoljno k banditom...

Dorfmeister, I. r.

7.

Slednjič je prišel Haudek do spoznanja, da se ne more zanesti na nameščence, ki so doma s Spodnje Štajerske. Siromak I. novembra 1943 v zaupnem pismu takole toži

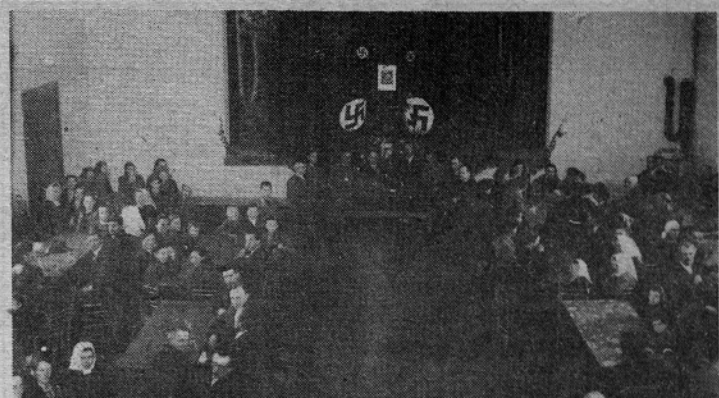
deželnemu svetniku Antonu Dorfmeistru v Celju:

„K banditskemu napadu na orožniško postajo Šmartno ob Paki, pri katerem je bila ubita učiteljica Iška Hermina in orožnik Debeljak, sporočam sledeči pripetljaj, ki kaže, kako nezanesljivi so spodnještajerski nameščenci:

Mestni uslužbenec Remec Franc, ki vrši, kadar sem odsoten, službene posle... se je odpeljal v petek 29. oktobra 1943 ob 18. uri v Kropo, kjer se je zadržal do 20.30 ure pri gostilničarju Fricelju Ivanu in se vračal nato v Gornji grad. Približno 600 m pred Gornjim gradom pri mostu... so ga banditi ustavili. Bili so trije, ki so mu s puškami v rokah stopili na pot. Ko so mu posvetili v obraz, ga je eden od banditov spoznal...

Rekli so mu: — Danes se boste bolj pozno vrnili domov. — Nadalje so ga vprašali, če je slišal streljanje in če ima samokres pri sebi. Oboje je zanikal...

(Nadaljevanje prihodnjic)

Za potrebe proučevanja zgodovine nam je potreben podatek, kdaj je bila slika posneta, ob kakšni priliki in kaj se je takrat dogajalo. Vemo, da gre za prizor iz časa okupacije v Mozirju, domnevamo tudi, da je slika bila posneta v začetku okupacije, več pa bi radi zvedeli, zato prosimo za sodelovanje.

Veterinarsko dežurstvo

24. 12. do 30. 12. Lešnik Marjan, dipl. vet., Ljubija, tel. 831-017
31. 12. do 6. 1. Zagožen Drago, dipl. vet., Ljubno, tel. 840-179
7. 1. do 13. 1. Kralj Ciril, dipl. vet., Ljubno, tel. 840-112
14. 1. do 20. 1. Lešnik Marjan, dipl. vet., Ljubija, tel. 831-017
21. 1. do 27. 1. Zagožen Drago, dipl. vet., Ljubno, tel. 840-179

Dežurstvo Elektra Celje, nadzorništvo Nazarje – januar

Od 31. 12. do 6. 1. Marolt Marko Mozirje tel. 831-877
Od 7. 1. do 13. 1. Nadvežnik Srečo Nizka tel. 831-706
Od 14. 1. do 20. 1. Jeraj Franc Prihova tel. 831-910
Od 21. 1. do 27. 1. Marolt Marko Mozirje tel. 831-877
Od 28. 1. do 3. 2. Nadvežnik Srečo Nizka tel. 831-706

V primeru kakšne spremembe pokličite Elektro Celje tel. 25-841, kjer dobite potrebne informacije.

Kino Mozirje v januarju

1. SLED ZA PREKLETIMI — ameriški film
3. 1001 NOČ V TOKIJU — japonski film
5. 6. MORILSKOPOLETJE — francoski film
8. OGNJENE KOČIJE — angleški film
10. VEM, DA VEŠ, DA VEM — italijanski film
12. 13. BLADERUNNER—MORILEC — ameriški film
15. DETEKTIV HARRIET ZAPPER — angleški film
17. LJUBEZENSKI PARI — ameriški film
19. 20. PODGANE — ameriški film
22. ABSURD V STRAŠNI NOČI — ameriški film
24. BELI PES — ameriški film
26. 27. PINK FLOYD — ZID — angleški film
29. MRAČNA LJUBEZEN — italijanski film
31. KAVBOJKE Z ROŽNATIMI OČMI — ameriški film

Kino Ljubno v januarju

6. 1. SREČNI LUKEC — ameriški film, otroška predstava
19.—20. I. MORNARJI V POSTELJI — danski film
5.—6. I. ALI JE PILOT V LETALU — ameriški film
26.—27. I. BANANA DŽO — avanturistični film
12.—13. I. VANDA NEVADA

Matična kronika za december

SMRTI:
1. Prislani Franc, star 28 let, delavec iz Šentjanža 51 in Terbovšek Marjeta, stara 20 let, delavka iz Primoža 15
2. Potočnik Andrej, star 32 let, slikopleskar iz Gornjega grada 89 in Poljanšek Anica, stara 23 let, kuharica iz Gornjega grada 130
3. Šumečnik Edvard, star 24 let, delavec iz Potoka 25 in Zagradišnik Branka, stara 20 let, delavka iz Potoka 4
4. Prepadnik Rajko, star 29 let, dipl. ing. gozdarstva iz Strmeča 29 in Vršnik Helena, stara 25 let, dipl. ing. agronomije, iz Rob. kota 34

SMRTI:
1. Firšt Ivana, stara 78 let, upokojenka iz Rečice/S 101
2. Nadlučnik Frančiška, stara 80 let, upokojenka iz Krnice 22
3. Robnik Frančiška, stara 85 let, gospodinja iz Krnice 57
4. Poznič Jože, star 67 let, upokojenec iz Bočne 80
5. Voler Matilda, stara 61 let, iz Luč 120, upokojenka
6. Solar Stanislav, star 60 let, kmetovalec iz Primoža 61
7. Pikel Frančiška, stara 85 let, upokojenka iz Savine 16
8. Banko Neža, stara 85 let, kmečki upokojenka iz Lok 17
9. Orel Anton, star 64 let, kmečki upokojenec iz Brezja 20
10. Marovt Jožefa, stara 85 let, upokojenka iz Savine 65

Nove knjige v

matični knjižnici

I. LEPOSLOVJE: Redna letna zbirka Prešernove družbe: Sijarič: Dvorec, Šetinc: Človek z več imeni, Kranjec: Šola za čarovnike, Škrinjar: Crni človek, Kardelj: Boj za priznanje in neodvisnost Jugoslavije, Prešernov koledar 1985. Lee, H.: Ne ubijaj slavca, Novak: Kronanje — pesniška zbirka, Andersch: Zanzibar ali poslednji razlog, Svigelj—Merat: April, Šeligo: Ana; Svetloba in seme — drame, Vidmar: Razdalje telesa — pesniška zbirka, Matičič: Končnost, Rudolf: Zveglja potepuhova — pesniška zbirka, Kishon: Herkules in sedem mačic, Roth: Kapucinska grobnica, Mann: Mefisto, Bolo & Jaubert: Škorpion.

II. STROKOVNA LITERATURA: Gospodinski koledar 1985, Dudaš: Gajenje nutrije, Domazet: Šah od Al do H8, Roglič: Škola boksa, Kermaver: Sreča in gnus, Grličkov: Razpota komunizma, Celjski zbornik 1984, Zakon o davkih občanov, Albanci, Miškovič: Igrate li bridž?, Gričar: Mitološki slovarček, Eterović: Kamnite ladje

NOVICE

„Savinjske novice“ izhajajo mesečno - Izdaja SZDL občine Mozirje - Urejuje uredniški odbor - Glavni in odgovorni urednik Aleksander Videčnik - Fotografiska priprava Ciril Sem - Uredništvo in uprava: Mozirje 175, telefon: (063) 831-609 - Ziro račun pri SDK ekspozitura Mozirje, številka:

52810-637-55424 - Savinjske novice, glasilo SO Mozirje - Rokopise, objave in oglase za vsako številko sprejemo do 10. v mesecu - Stavek, filmi in prelom DIC, tozd Grafika Novo mesto - Tisk na rotaciji Ljudske pravice v Ljubljani - Po mnenju IS SRS, Sekretariata za informacije (št. 421 1/72 z dne 9. maja 1973) je časopis oproščen davka na promet proizvodov.

Okrogle iz doline

Soseda, na eni strani ceste pek, na drugi gostilničar sta se dobro razumela in gotovo bi se še naprej, če pek ne bi izdal svoje skrivnosti.

Čestokrat in najraje okrog poldneva je pek stopil na večni prag, hrustal zlato zapечeno žemljo ter pogledoval proti sosedu. Ob nedeljah, ko ni pekel, si je odrezal kos kruha ali vzel žemljo in odšel v gostilno. Če je šel dopoldne, je naročil frakeljček žganja, popoldne mu je bolj prijal brizganeč. Dobro vino je imel za božji dar, pil pa ga je le, če je zanj dal kdo drug.

»Ti, moker, pa dan za dnem samo kruha natepavaš; pečenko, pečenko si naroči!« je glasno rekel gostilničar, ko je mimo njega nesel krožnike s kadečo se pečenko in jih postavil na sosednjo mizo.

»Eh, sosed moj, za pečenko nimam denarja. Ti si bogat, jaz se šele kopljem iz dolgov. Zame, siromaka je že to pravi rajski užitek, da tule sedim; žvečim svoj kruh in zraven

požiram vonj dišeče pečenko. Zdi se mi, da poleg kruha jem tudi kose mesa. Ob delavnih postopam po svojem pragu, ob nedeljah pridem k tebi in sedem za mizo.«

»A tako!? Glej ga, glej! Dobro, da vem. A kaj bi bilo, če bi vsi moji gostje pečenko samo ovohavali. Za koga bi jo pripravljaj? Kdo bi jo plačal?... Tako se ne bova šla! Zastonj danes ni nič. Tožil te bom...«

Pek se je široko zasmejal misleč, da bo ta pogovor izzvenel v šalo. Pa ni. Gostje so prikimali gostilničarju. Celo hujskali so ga. Posebno glasno so bili tisti, ki jim je vino že stopilo v glavo in so radi delali zdrahe.

Čez teden ali dva je pek dobil poziv, naj se na navedeni dan zgleda na sreskem sodišču zaradi poravnave spora s sosedom. Tožitelj in obtoženeč naj bi spor poravnala pred sodnikom in dvema prisodnikoma.

Sodnik je bil videti v zadregi. Verjetno kljub že osivelim

lasem podobnega primera še ni obravnaval. Po krajšem premisleku šo se gospodje odločili v prid gostilničarju. Peku so dosodili denarno globo, ki naj bi jo takoj plačal.

Pek ni ugovarjal. Celo namuznil se je. Iz žepa je vzel denarnico, iz nje počasi in s spoštljivo kretnjo izvlekel bankovec ter ga pomolil sosedu prav pod nos. Ta je že stegnili roko in segel po njem, pek pa ga je hitro umaknil, rekoč:

»Opala, gospod sosed! Ne dam. Jaz sem samo ovohaval tvojo pečenko, ti si pa zdajle moj denar. Poravnala sva račune! Odslej sva si bot... Imam prav!« je vprašujoče zategnil.

Gostilničarjev obraz je preplavila rdečica in kislilo se je nabolil. Samo za hip. Nenadoma se je z dlanmi tlesnil po čelu, vrgel glavo nazaj ter se prešerno in gromkoo zasmejal kot bi pozabil pred kom in kje sedi in kaj obravnava. S komolecem je dregnil peka, ga pogledal v oči in dejal:

Zupančičev Izlet iz Celja v Solčavo

(I. del)

Ob koncu 18. stoletja (pred približno 200 leti, v času razsvetljenstva) se je ljudem odprl nov pogled na zemljo, ki jih je obdajala. Tisti redki (tuji ali domači) izobraženci in literati, ki so delovali pri nas, so sebi in drugim seveda odkrivali slovensko. Povedati pa je treba, da gre tu za malo drugačen pomen, kot ga ima beseda odkrivati v zvezi npr. z Ameriko: Slovenci in še pred njimi drugi narodi so se začeli zavedati, da je njihova dežela zanimiva in vredna opisanja, zato so svoja opažanja in vtise na potovanjih zapisovali in objavljali ter jih na ta način posredovali drugim, ki se jim je s tem širilo obzorje. (Takrat so se povečale možnosti za objavljanje v mnogih novo nastalih nemških časopisih.)

Seveda ne smemo mimo začetnika tovrstnega početja Janeza Vajkarda Valvasorja, ki je izdal izredno in občudovanja vredno Slavo vojvodine Kranjske (1689). Toda skoraj sto let je moral čakati na posnemovalce: Giovanni Antonio Scopoli, rudniški zdravnik v Idriji, je napisal delo o rastlinstvu na Kranjskem (Flora Carniolica I-2, 1760-72) in nato še o hroščih na Kranjskem (Entomologia Carniolica, 1763). Njegov naslednik v Idriji Baltazar Hacquet je napisal med drugim zelo zanimiv Opis zemeljske površine Kranjske (Oryctographia Carniolica, I-4, 1778-89). Od takrat naprej ni zanimanje za naše ljudi in pokrajino nikoli več usahnilo, čeprav so v njem — vsaj po objavah sodeč — velike luknje. V drugi polovici 19. stoletja so —

zaradi naraščajočega zanimanja za planinstvo — začeli izhajati tudi že prvi vodniki po naših Alpah, ki so potem spet širili zanimanje za gore.

Današnjemu bralcu nudijo tovrstni zapisi obilico podatkov iz etnologije, arheologije, obče in literarne zgodovine, biologije, imenoslovja in še česa. Znanost se mora kljub vsemu napredku še vedno marsikdaj ozirati nanje. Pri etnološkem proučevanju načina življenja Slovencev v prejšnjih stoletjih je npr. vsak podatek zanimiv, saj govori ali o ljudeh in njihovih navadah na obravnavanem področju ali pa o piščevem gledanju na ljudi in na pokrajino, torej o njegovem »pokrajinskem nazoru«.

Ker bo zanimivo videti, kaj so opažali potopisci posebnega v naši dolini pred 200 leti in pozneje, bomo v nadaljevanjih spremljali prevode nemških potopisov po Zgornji Savinjski dolini, vsakič seveda z besedo o pisca na začetku, ob prevodih pa bodo sprti pojasnjene manj znane stvari.

Najprej si bomo ogledali potopis z naslovom Izlet iz Celja v Solčavo (Ausflug von Cilli nach Sulzbach). Trikrat — leta 1816, 1823 in 1826 — ga je objavil leposlovec, zgodovinar in potopisec Janez Anton Zupančič (ki se je v skladu s takratnim uradovnim jezikom podpisoval kot Suppantšitsch in le nekajkrat v slovenskem črkopisu bohoričič kot Supanzhizh). (Podatki o njegovem življenju in delu so vzeti iz tretje knjige Slovenskega biog-

rafskega leksikona.) Rodil se je leta 1785 v Ljubljani. Končal je filozofijo in študiral bogoslovje (v Ljubljani in na Dunaju). Ker ni dobil profesorskega mesta, za katerega je prošil v Ljubljani, je moral životariiti, tudi kot domači učitelj. Leta 1809 je dobil zaposlitev na novo ustanovljeni celjski gimnaziji. (Med svojim bivanjem v Celju se je ukvarjal z našimi kraji.) Učil je zgodovino, zemljepis, matematiko, fiziko, grščino in prirodopis. Njegovi učenci so bili v Celju med drugim poznejši škof in pisec Anton Martin Slomšek in poznejši pesnik Jovan Vesel (Koseski), na gimnaziji v Mariboru, kamor je odšel leta 1819, pa poznejši pripovednik in zgodovinpisec Davorin Trstenjak, slovenski in pozneje ilirski pesnik Stanko Vraz in Fran Miklošič, ki je postal eden največjih jezikoslovcev 19. stoletja nasploh.

Težave s šolskimi oblastmi je imel Zupančič že v Celju, pozneje pa tudi v Mariboru, ker je bil površen v šoli in ker je imel neredno zasebno življenje. Leta 1831 se je preselil v Koper, kjer je prav tako učil na gimnaziji; njegovo pijančevanje pa je povzročilo najprej bolezen in nato leta 1833 smrt (torej pri njegovih dobrih 48 letih).

Pisal je povečini v nemščini, na področju leposlovja največ pesmi v čast Boga, cesarja in domovine, ki so jih navdihovale razne šolske slovesnosti, cesarjevi rojstni dnevi ipd. V nekaterih pesmih je opeval lepoto spodnještajerske pokrajine. Napisal je tudi nekaj zgodov-

vinskih dram, ki so bile uprizorjene oziroma objavljene.

Omeniti je treba še življenjske pisne članke o slovenski (literarni) zgodovini ter domoznanske in krajepisne spise. Predvsem za zadnje področje si je pridobil sloves strokovnjaka, saj je zbral v enem letu npr. nad 6000 zapiskov. Od široko zasnovanega dela Potovanja po celjskem okrožju je urešničil le telespise: Izlet iz Celja v Solčavo (ki nas še posebej zanima), Izlet v Sevnico (natisnjen leta 1818), Jurkloštrška kartuzija (natisnjen leta 1819) in Izlet v Dobrno (ki pa je zaradi nepopolnih podatkov ostal v rokopisu).

Zupančič se je zanimal za slovenski prerod in je pri nas prvi — to je še posebej pomembno — kmalu po letu 1800 prevzel Herderjevo stališče, da so ljudske pesmi zelo dragoceno, staro izročilo, ki lahko nadomešča neohranjene dokumente o narodnem značaju in zgodovini. (Drugi so takrat mislili še narobe, da so ljudske pesmi novejši, nepomembni izdelki šolmoštrov in cerkvenikov.) Zupančič je objavil nemški prevod ljudske pesmi o Pegamu in Lambergarju. Pomembnejši so še njegovi Zgodovinski odlomki o poeziji na Kranjskem (1806). Drobniž je raztresen še drugod, npr. v Zupančičevih pismih Vodniku in Kopitarju.

Naslednjič si bomo torej ogledali prvi del prevoda leta 1826 izdane knjižice Janeza Antona Zupančiča Izlet iz Celja v Solčavo. PETER WEISS